

Jaarverslag Ruimtelijke Ordening 2006

Provincie Noord-Brabant

11 september 2007

Inhoud

Inleiding	2
Samenvatting	3
1 Het provinciale ruimtelijke beleid	5
1.1 Nieuwe Wet ruimtelijke ordening	5
1.2 Herzieningen Streekplan 2002	5
1.3 Afwijkingen van het streekplan	7
1.4 Uitwerkingsplannen	7
2 Provinciale rol in het rijksbeleid	12
2.1 Uitvoeringsagenda Nota Ruimte	12
2.2 Uitvoering verstedelijkingsafspraken (Vinex, Vinac en verder)	12
3 Concentratie van verstedelijking	13
3.1 Ontwikkeling van de bevolking	13
3.2 Ontwikkeling van de woningvoorraad	16
3.3 Investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV)	20
3.4 Ontwikkeling bedrijventerreinen	21
4 Buitengebied	25
4.1 Revitalisering van het landelijk gebied	25
4.2 Ruimte voor ruimte	27
4.3 Glastuinbouw	28
4.4 Buitengebied in ontwikkeling	29
4.5 Golfbanen	29
5 Formeel toezicht	30
5.1 Goedkeuring bestemmingsplannen	30
5.2 Verklaringen van geen bezwaar art. 19 WRO	30
5.3 Bezwaarschriften	31
5.4 Beroepen Raad van State	32
6 Specifieke onderwerpen	33
6.1 Rijn-Schelde Deltaproject	33
6.2 BrabantStad	33
6.3 Landschapsstrategie	34
6.4 DURP	34
6.5 Eo Wijers Stichting Prijsvraag	35
6.6 Brabantbreed: gastcolleges 2002-2005	35
6.7 Zomeratelier provinciale structuurvisie	35

Inleiding

Voor u ligt het Jaarverslag Ruimtelijke Ordening 2006. Met dit jaarverslag wordt invulling gegeven aan de wettelijke plicht op basis van artikel 4, lid 2, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) om jaarlijks verslag te doen van het door ons gevoerde beleid op het gebied van de ruimtelijke ordening in de provincie Noord-Brabant.

In dit jaarverslag komen de belangrijkste beleidsdoelstellingen van het Streekplan aan de orde. Naast deze beleidsdoelstellingen komen zaken aan de orde die voortvloeien uit de aan ons opgedragen wettelijke taken, zoals de goedkeuring van bestemmingsplannen binnen het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. In de samenvatting vindt u de belangrijkste wapenfeiten van het jaar 2006 kort samengevat.

Samenvatting

Het jaar 2006 stond volop in het teken van de inwerkingtreding van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening met als centrale vraag: wat is van provinciaal belang en op welke wijze kan dit onder het nieuwe regime het beste worden uitgevoerd? In dit kader zijn in het najaar drie regionale werk-leerbijeenkomsten georganiseerd waaraan ruim 400 deelnemers deelnamen, variërend van raadsleden, wethouders, beleidsmedewerkers van samenwerkingspartners zoals het SRE, de waterschappen en kamer van koophandel.

Provinciale Staten hebben in 2006 twee partiële herzieningen van het Streekplan vastgesteld. Ook is verder nog gewerkt aan de voorbereiding twee partiële streekplanherzieningen, Agro- en Foodcluster West-Brabant en Logistiek Park Moerdijk. De provincie neemt hiermee zelf verantwoordelijkheid voor de uitvoering van haar ruimtelijk beleid.

De aanpassing van hoofdstuk 5 van het Streekplan, waarbij de onnodige beperkingen ten aanzien van de afwijkingsprocedure zijn weggenomen, heeft niet tot meer afwijkingsprocedures geleid: in 2006 hebben wij 12 keer de afwijkingsprocedure gevolgd.

Dit jaar is verder uitvoering gegeven aan de uitwerkingsplannen van het Streekplan. Voor elk plangebied is een voortgangsrapportage opgesteld. Na twee jaar werken met de uitwerkingsplannen blijkt dat deze plannen tot weinig vragen of onduidelijkheden leiden. Het subsidiebudget dat wij ter stimulering van projecten in het kader van de uitvoering van de uitwerkingsplannen beschikbaar hebben gesteld, is volledig benut.

De voortzetting van het programma Zuidoost-Brabant/Noord-Limburg is voor Noord-Brabant een belangrijk onderdeel in de uitvoeringsagenda Nota Ruimte. De programma-aanpak heeft eind 2006 geleid tot een voorlopige toekenning uit de rijksuitvoeringsmiddelen voor de integrale gebiedsontwikkeling A2-zone Eindhoven en de ontwikkeling van de glastuinbouwlocatie Deurne als onderdeel van de integrale gebiedsontwikkeling 'Klaverij 4'.

In 2006 is de woningvoorraad in Noord-Brabant met 9.350 woningen (bijna 1%) toegenomen tot ruim 994.000 woningen. Hiermee ligt de groei 36% hoger dan in 2005. Sinds 2000 heeft Brabant niet meer een dergelijk hoog groeiniveau gekend. Met de opleving in 2006 lijkt het er ook op dat Brabant de magere bouwjaren achter zich heeft gelaten. Op grond van het aantal afgegeven bouwvergunningen wordt voor 2007 een (netto) groei verwacht van ruim 12.000 woningen. Punt van zorg blijft dat gemeenten lang niet altijd over voldoende harde plancapaciteit beschikken om de voortgang van de woningbouw te kunnen garanderen. Uit recente provinciale inventarisaties blijkt dat 80% van de Brabantse gemeenten over een actuele woonvisie beschikt. Dit is van belang voor de voortgang en continuïteit van de woningbouw.

In 2006 is in de provincie Noord-Brabant 139 hectare bedrijventerrein uitgegeven; daarvan is 123 hectare (88%) uitgegeven in de stedelijke regio's. De uitgifte vertoont een voorzichtig herstel, passend bij een zich gunstig ontwikkelende conjunctuur. In de stedelijke regio Breda-Tilburg heeft veruit de hoogste uitgifte plaatsgevonden. Van de landelijke regio's behaalde de landelijke regio De Peel de hoogste score.

Het uitgeefbare aanbod op de Brabantse bedrijventerreinen bedroeg op 1 januari 2006 1.030 hectare. Daarvan is 630 hectare (61%) direct, d.w.z. binnen één jaar, uitgeefbaar. Van het totale aanbod is 80% in gemeentelijk eigendom; de resterende oppervlakte is in handen van particulieren. Het aanbod volstaat voor de komende jaren om de vraag naar ruimte vanuit het bedrijfsleven te kunnen accommoderen.

Het jaar 2006 is het tweede jaar van de uitvoering van de reconstructie- en gebiedsplannen. Er werden 394 projecten in uitvoering genomen met een totale waarde van € 186.657.886,-. In 2006 werden er 223 projecten afgerond.

Met de vaststelling van de nota Glastuinbouw in november 2006 bieden wij ruimte voor verdere ontwikkeling van het glastuinbouwareaal tot ca 1800 ha in 2020.

Dit jaar werden 222 besluiten genomen omtrent de goedkeuring van vastgestelde bestemmingsplannen. Er werden 133 besluiten genomen in het kader van de goedkeuring van uitwerkings- en wijzigingsplannen. Er werden 551 verklaringen van geen bezwaar verleend op grond van artikel 19 WRO, 20 keer werd de verklaring van geen bezwaar geweigerd, 55% van de aanvragen werd binnen acht weken afgehandeld terwijl de gemiddelde verwerkingsduur van de aanvragen negen weken bedroeg.

In 2006 zijn accenten gelegd op het Ontwerpatelier BrabantStad en de ruimtelijke uitwerking van de Nota Ruimte voor Brainport. Het Nationaal Landschap “Het Groene Woud” is volop in uitvoering. Er is gestart met een pilotsubsidie ‘Kwaliteit van het landschap’ met een subsidieplafond van € 875.000,-. Het doel van deze subsidie is om uitvoeringsprojecten die een bijdrage leveren aan de verbetering van de landschappelijke kwaliteit van Brabant te ondersteunen.

1 Het provinciale ruimtelijke beleid

1.1 Nieuwe Wet ruimtelijke ordening

Naar verwachting zal de nieuwe Wet ruimtelijke ordening 1 juli 2008 in werking treden. De provincie Noord-Brabant wil tijdig anticiperen op deze nieuwe situatie. Onderzocht wordt wat de veranderende rollen, bevoegdheden en instrumenten voor betekenis hebben voor de wijze van sturing op de provinciaal ruimtelijke belangen. Dit in de geest van de Nota Ruimte met als motto: 'Centraal wat moet, decentraal wat kan'. De vraagstelling voor de nieuwe sturingsfilosofie is dan: wat is van provinciaal belang en op welke wijze kan dit onder het nieuwe regime het beste worden uitgevoerd? Om tot echte realisatie van beleid te komen, is samenwerking tussen de verschillende overheidslagen en met intermediaire organisaties meer dan ooit nodig. In het najaar van 2006 zijn er drie regionale werk-leerbijeenkomsten georganiseerd, te weten 15 november in Veldhoven, 23 november Gilze en Rijen en 6 december in Haren (bij Oss). De bijeenkomsten zijn in totaal door ruim 400 deelnemers bezocht, variërend van raadsleden, wethouders, beleidsmedewerkers en medewerkers van andere samenwerkingspartners zoals het SRE, de waterschappen en kamer van koophandel. In samenwerking met het Centre for Government Studies (Universiteit van Leiden) is een methode uitgewerkt om tijdens deze werk-leerbijeenkomsten aan de hand van casussen een dialoog aan te gaan over ieders rol en verantwoordelijkheden. Deze casussen waren rechtstreeks uit de huidige praktijk geschreven en geprojecteerd op de nabije toekomst. De uitkomsten zijn gebundeld en vormen een bijdrage voor de op te stellen uitvoeringsstrategie en structuurvisie.

1.2 Herzieningen Streekplan 2002

Provinciale Staten hebben in 2006 twee partiële herzieningen van het Streekplan vastgesteld. In 2006 is verder nog gewerkt aan twee partiële streekplanherzieningen. De provincie neemt hiermee zelf verantwoordelijkheid voor de uitvoering van haar ruimtelijk beleid.

Partiële herziening hoofdstuk 5. Concrete beleidsbeslissing, uitwerking, afwijking

Provinciale Staten hebben deze partiële herziening met betrekking tot hoofdstuk 5 van het Streekplan op 20 januari 2006 vastgesteld. Het betreft een aanpassing van de afwijkingsbevoegdheid van ons college. Deze streekplanherziening vloeit voort uit een uitspraak van de Raad van State inzake de toepassing van artikel 19 WRO ten behoeve van het aanleggen van een golfbaan in Teteringen over de reikwijdte van de aan ons college toegekende afwijkingsbevoegdheid, zoals opgenomen in hoofdstuk 5 van het Streekplan 2002. De daaruit voortvloeiende beperkingen in de toepassingsmogelijkheden daarvan noopten tot een technische reparatie van de geldende streekplantekst.

Partiële herziening. Concrete beleidsbeslissing N284 Hapert

Provinciale Staten hebben op 10 maart 2006 de streekplanherziening N284 Hapert vastgesteld. De omlegging van de N284 (inclusief een nieuwe aansluiting op de A67) zorgt voor een duurzame oplossing van de huidige capaciteitsproblemen op de N284 en dient tevens als ontsluiting van het te ontwikkelen Kempisch Bedrijven Park (KBP).

Partiële herziening Agro- en Foodcluster West-Brabant

In het kader van het Agro- en Foodcluster West-Brabant is in 2005 een start gemaakt met het traject van een streekplanherziening. Deze is nodig om een projectlocatie glastuinbouw mogelijk te maken in aansluiting op de bestaande suikerfabriek en het reeds in het Streekplan 2002 opgenomen Agro Industrieel Complex Dinteloord (AICD). Op basis van de uitkomsten van een zogenaamde plan-MER hebben wij in het voorjaar van 2006 de voorkeur uitgesproken voor de Oude Prinslandse polder in Steenbergse als locatie voor de projectvestiging glastuinbouw West-Brabant. De initiatiefnemers, SuikerUnie (SU) en de Tuinbouwbouw Ontwikkelings Maatschappij (TOM), zijn vervolgens gestart

met de voorbereidingen voor een inrichtings-MER. Daartoe hebben zij in mei 2006 de startnotitie MER aan de provincie hebben aangeboden. De startnotitie is een eerste stap in de procedure die moet leiden tot een inrichtings-MER. Naar aanleiding van de startnotitie, de ingekomen reacties en het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage hebben wij op 7 november 2006 richtlijnen opgesteld. Deze richtlijnen moeten bij het opstellen van een MER in acht worden genomen.

Door de initiatiefnemers zijn, in samenwerking met de provincie Noord-Brabant, de gemeenten Steenbergen en Halderberge en waterschap Brabantse Delta, ontwerpateliers georganiseerd om interactief te komen tot vijf inrichtingsalternatieven die verschillende mogelijke inrichtingen van het AFC weergeven. De uitgangspunten en bandbreedtes voor deze ruimtelijke alternatieven zijn vastgelegd in de startnotitie. In mei 2006 is door de stuurgroep AFC het document 'Inrichtingsalternatieven AFC West-Brabant' vastgesteld. Dit document heeft geen formele status maar maakt onderdeel uit van de MER.

Van Moerdijkse Hoek naar Logistiek Park Moerdijk

Nieuwe ontwikkelingen eind 2005¹ in combinatie met een onderzoek door provincie en gemeente naar de haalbaarheid van een alternatief plan van de gemeente voor Moerdijkse Hoek (Port of Brabant), hebben uiteindelijk geleid tot een eerste aanpassing van de plannen van Moerdijkse Hoek in het Afsprakenkader Zeehaventerrein Moerdijk (maart 2006). Tussen gemeente Moerdijk en ons college bestonden verschillende ideeën over zowel de toekomstige behoefte aan bedrijventerreinen en de verschillende manieren waarop die behoefte kan worden geacommodeerd. Er zijn afspraken gemaakt over een gezamenlijk vervolgproces. Ook zijn er gezamenlijk diverse onderzoeken uitgevoerd waaruit is gebleken dat de ruimtevraag om de doelgroepen te accommoderen, waarvoor in eerste instantie Moerdijkse Hoek was bedoeld, op een andere wijze kan worden ingevuld. Centraal in het aangepaste plan staat de intensivering van het bestaande bedrijventerrein Moerdijk (inclusief Shell-terrein, in totaal 250 hectare) en de ontwikkeling van een nieuw logistiek park van netto 150 hectare in de oksel van de A16/A17. Dit alles in combinatie met een kwaliteitsimpuls in de gemeente. Op 29 september 2006 hebben Provinciale Staten ingestemd met de uitvoering van een aantal vervolgstappen om te komen tot een duurzame oplossing voor het accommoderen van de ruimtevraag voor bedrijven met bijzondere vestigingscondities in West-Brabant (m.a.w. de doelgroep Moerdijkse Hoek). Deze duurzame oplossing gaat onder andere uit van een intensievere benutting van het bestaande industrieterrein Moerdijk, de benutting van het terrein van Shell van circa 127 hectare netto en de ontwikkeling van een hoogwaardig en vernieuwend duurzaam logistiek terrein van netto circa 150 hectare in de oksel van de A16/A17. Deze duurzame oplossing is daarmee een alternatief voor het oorspronkelijke plan Moerdijkse Hoek.

Vervolgens zijn in nauw overleg met de ministeries van VROM en EZ en de gemeente Moerdijk de verschillende onderzoeken uitgevoerd. Gebleken is dat de behoefte aan de voorgestelde bedrijventerreinen voor de verschillende segmenten in voldoende mate is aangetoond. De locatie in de oksel van de A16/A17 in Moerdijk is de beste en enige locatie voor een grootschalig logistiek park van 150 hectare netto en bovendien is er in de regio geen volwaardig alternatief. Door het beschikbaar komen van de Shell-grondreserve is er genoeg ruimte om de behoefte voor chemie en industrie te accommoderen. In de loop van 2007 zal de grondreserve ter verkoop worden aangeboden.

¹ Het verschijnen van de nieuwe (lagere) prognoses voor bedrijventerreinen door het Centraal Planbureau (in de Bedrijfslocatiemonitor), het beschikbaar komen van de strategische grondreserves van Shell Moerdijk en een nieuwe inventarisatie van beschikbare ruimte op de rest van het bestaande industrieterrein door het Havenschap Moerdijk.

1.3 Afwijkingen van het streekplan

Met de hiervoor vermelde aanpassing van hoofdstuk 5 van het Streekplan naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State van 16 februari 2005 zijn de onnodige beperkingen ten aanzien van de toepasbaarheid van de afwijkingsprocedure weggenomen. De aanpassing van hoofdstuk 5 heeft in 2006 niet tot meer afwijkingsprocedures geleid. In 2006 hebben wij 12 keer de afwijkingsprocedure gevolgd; 7 keer in het kader van artikel 19 WRO, 5 keer in het kader van de goedkeuring van een bestemmingsplan. In twee gevallen werd het voornemen tot afwijking in de Commissie Ruimte en Milieu besproken (zie het overzicht hieronder).

Overzicht van gevolgde afwijkingsprocedures in 2006

1. Partiële herziening bestemmingsplan Buitengebied ten behoeve van de bedrijfsverplaatsing van maatschap De Boef gemeente Werkendam (GS 10-01-06);
2. De wijziging van bebouwing en het gebruik van perceel Lieshoutseweg 67 gemeente Helmond; art 19 WRO (GS 21-03-06);
3. Golfbaan Teteringen gemeente Breda; art 19 WRO (GS 25-04-06) *Besproken in de Cie R&M*;
4. De uitbreiding van een verwerkingsbedrijf voor land- en tuinbouwproducten Peka Kroef BV te Odiliapeel gemeente Uden; art 19 WRO (GS 09-05-06) *Besproken in de Cie R&M*;
5. De uitbreiding van een metaalbewerkingsbedrijf aan de Heijerdijk en een verplaatsing van een agrarische bedrijf naar de Heuvel gemeente Bergeijk; art 19 WRO (GS 16-05-06);
6. De uitbreiding van een burgerwoning in het buitengebied, Hoevenestraat gemeente Vught; art 19 WRO (GS 22-08-06);
7. De realisering van een verzorgingshuis voor Huntingtonpatiënten gemeente Geertruidenberg; art 19 WRO (GS 26-09-06);
8. Bestemmingsplan Horzak-Noord gemeente Oss, uitbreidingslocatie voor woningbouw (GS 26-09-06);
9. De uitbreiding van een hoveniersbedrijf in het buitengebied, Zijweg Dungen 1a gemeente Schijdel; art 19 WRO (GS 10-10-06);
10. Bestemmingsplan Buitengebied 1997, herziening Emmikhovenseweg gemeente Woudrichem (GS 07-11-06);
11. Bestemmingsplan Buitengebied 1998, herziening Bergdijk 8 voor de uitbreiding van een timmerbedrijf gemeente Someren (GS 19-12-06);
12. Bestemmingsplan Buitengebied-Zundert 1997 partiële herziening Rucphenseweg gemeente Zundert (GS 12-12-06).

1.4 Uitwerkingsplannen

Met de vaststelling van de uitwerkingsplannen van het streekplan in 2004 en 2005 beschikken we over Brabantdekkende ruimtelijke structuurvisies op het regionaal schaalniveau (1:50.000) waarin de hoofdkeuzes m.b.t. de ontwikkeling van de verschillende regio's zijn bepaald en afspraken zijn opgenomen over te ontwikkelen programma's voor onder meer woningbouw en bedrijventerreinen. Eind 2006 zijn in alle regio's de stuurgroepen bijeen geweest en hebben ze de voortgang van de uitvoering in hun regio met elkaar besproken en de aandachtspunten voor 2007 bepaald. Uit de regionale planningsoverleggen is duidelijk naar voren gekomen dat de bestuurders het belangrijk vinden één en het liefst twee maal per jaar de voortgang met elkaar te bespreken en ervaringen met elkaar uit te wisselen. Voor elk plangebied is in 2006 een voortgangsrapportage opgesteld. Waar nodig zijn initiatieven genomen en vraagstukken besproken. De programma's hebben een horizon tot 2017.

De eerste ervaringen met het werken met de uitwerkingsplannen

Na twee jaar werken met de uitwerkingsplannen blijkt dat de plannen zelf nog tot weinig vragen of onduidelijkheden leiden. De plankaart en het Duurzaam Ruimtelijk Structuurbeeld (DRS) zijn

duidelijk voor de gemeenten. Omdat de belangrijkste afweging m.b.t. de mogelijke locaties in het uitwerkingsplan al gemaakt zijn, is de planadvisering m.b.t. uitbreidingslocaties eenduidiger geworden. Met betrekking tot enkele locaties in Zuidoost-Brabant en Noordoost-Brabant die deel uitmaken van het landschappelijk raamwerk zijn inmiddels initiatieven voor stedelijke ontwikkeling bekend geworden. Deze initiatieven, onder meer de ontwikkeling van ruimte-voor-ruimte locaties, zijn nog bescheiden van omvang en grenzen aan bestaand stedelijk gebied. Ook de aanduiding “integratie stad-land” wordt door gemeenten actief en met verve opgepakt en leidt tot interessante planvorming op het grensvlak van stad en land. Zo heeft Bernheze een visie opgesteld voor het gebied ten zuiden van de kern Heesch en heeft de gemeente ‘s-Hertogenbosch de planvorming opgepakt voor de integratie stad-landzone ten zuiden en ten noorden van de A-59 tussen Rosmaken en Nuland.

Ontwikkelingen in Midden- en West-Brabant

De gemeenten in de regio Breda-Tilburg hebben gezamenlijk een afsprakenkader opgesteld voor de inzet van de middelen voor de woningbouw in het kader van het Besluit locatiegebonden subsidies (BLS). In de uitwerkingsplannen is een groot aantal projecten opgenomen. Veel projecten zijn gestart en de planvorming voor de zones met de aanduiding “strategische gebiedsontwikkeling” is goed opgepakt. De gemeente Oosterhout heeft in januari 2007 voor Oosterhout-Oost en voor Dorst een structuurplan vastgesteld. Breda heeft voor Breda-Oost structuurplannen opgesteld en een MER voor het gehele gebied Oost. Voor het gebied Breda-Oost hebben Staatsbosbeheer en de provincie samen met de gemeenten het rapport ‘Delen in kwaliteit’ opgesteld. In dit rapport zijn de mogelijkheden voor de invulling van het regionale groene netwerk onderzocht en gemeentelijke visies hierover regionaal afgestemd. De stuurgroep Breda-Tilburg heeft ingestemd met de opgestelde visie op landschapsontwikkeling als groeimodel dat in de loop der tijd gerealiseerd kan worden.

Breda heeft het opstellen van een strategische gebiedsvisie voor de zone langs de rijksweg A16 in de tijd opgeschoven en eerst de ontwikkelingsvisie Breda 2020 voor de hele gemeente ter hand genomen. Het opstellen van een ontwikkelingsplan voor het gebied ten zuiden van de rijksweg bij Etten-Leur, dat voor een groot deel gelegen is op grondgebied van de gemeente Rucphen, is nog niet gestart. De gemeente Rucphen staat afwijzend tegenover de mogelijkheid van een nieuw bedrijventerrein in dit gebied. De stuurgroep voor de stedelijke regio constateerde evenwel dat het wenselijk is het opstellen van een ontwikkelingsplan ter hand te nemen. In 2007 wordt hierover verder gesproken met de gemeenten. Voor het gebied ‘De Flessenhals’ tussen Oosterhout en Teteringen zijn plannen opgesteld om te komen tot sanering van het bandenbedrijf en de realisatie van een nieuw woongebouw waarmee de ecologische relaties kunnen worden verbeterd. De gemeente Tilburg is bezig met de herziening van het structuurplan voor Noordoost en met de planvorming om te komen tot landschapsontwikkeling tussen Tilburg en Dongen/Rijen.

Bergen op Zoom heeft voor de ontwikkeling van het plan Bergse Haven een ontwerp-bestemmingsplan opgesteld. Voor het gebied Bergse Heide is een aangepast masterplan ontwikkeld en wordt op dit moment de MER geactualiseerd. Het bestemmingsplan van de Zuidelijke Stadsrand (woonwijk De Markizaten) is grotendeels goedgekeurd. Roosendaal stelt een eerste bestemmingsplan op voor het project Spoorhaven. De problematiek van veiligheid speelt een belangrijke en ook vertragende rol in dit project.

Ontwikkelingen in Zuidoost-Brabant

In het uitwerkingsplan van Zuidoost-Brabant spelen op dit moment een vijftal strategische gebiedsopgaven: Brainport, Nieuwe Woud, A2 Ontwikkelingszone, MEROS en het Middengebied. Samen met het SRE en de betrokken gemeenten wordt gewerkt aan het maken van visies, het ontwikkelen van beleid en het in gang zetten van bijbehorende uitvoeringsprojecten. Het voortouw voor ontwikkeling van de plannen ligt bij het SRE, dan wel gemeenten. De provincie heeft een adviserende rol.

Brainport

Brainport behelst de ruimtelijke vertaalslag van de kenniseconomie in Zuidoost-Brabant. In februari 2007 is het essay 'Het geniale Landschap' gepresenteerd. In het essay wordt uiteengezet dat de ruimtelijke verstrengeling van wonen en werken als ontwikkelingsvoorwaarde gezien wordt voor de voortrekkersrol van kenniswerkers in de toekomstige regionaal-economische ontwikkeling. Het is richtinggevend voor de geografisch omvattender plannen van het economisch sleutelproject Zuidoost-Brabant-Noord Limburg en -nog omvattender- het ELAT-gebied.

Het Nieuwe Woud

Het Nieuwe Woud omkadert de regionale plannen voor een gelijktijdige, grootschalige ontwikkeling van hoogwaardig 'groen en rood' even ten noorden van Eindhoven (Wilheminakanaal) tussen Son en Breugel en Best. De plannen voor de 'rode' ontwikkeling (minstens 3000 woningen) leunen sterk op het gedachtegoed van Brainport. De 'groene' plannen omvatten het creëren van een brede uitloper van het Groene Woud, vanuit Boxtel naar Eindhoven. Er wordt momenteel gewerkt aan een technische en bestuurlijke analyse van uitgangspunten, wensen en (on-) mogelijkheden voor verdere planontwikkeling.

A2 Ontwikkelingszone

In het project A2 Ontwikkelingszone wordt de vernieuwde A2 tussen Best en Aalst/Waalre gezien als drager van naastliggende, kwalitatief hoogwaardige verstedelijking: i.c. wonen en werken met al hun flankerende voorzieningen. Betrokken gemeenten en regionale en provinciale overheid werken aan een gezamenlijk gedragen visie.

MEROS

MEROS staat voor "MER Oostelijk deel van de Stedelijke regio" en is een initiatief van belanghebbende gemeenten rondom Helmond om samen de regionale opdracht tot het creëren van ruimte voor 6000 woningen en 200 ha bedrijventerrein verspreid in het gebied planologisch vorm te geven. Eind januari 2007 zijn de plannen vastgelegd in een startnotitie MER.

Het Middengebied

Het Middengebied is het gebied tussen de twee verstedelijkingskernen Eindhoven en Helmond. In het regionaal structuurplan staat vermeld dat de verdergaande druk op de ruimte in de stedelijke regio vraagt om een heldere regionale groene structuur. Het Middengebied als "centraal park" vormt een essentieel onderdeel in het ruimtelijk model voor de stedelijke regio. Het Middengebied heeft een karakteristieke, cultuurhistorische structuur en doet dienst als toeristisch uitloopgebied voor de stedeling. Bovendien heeft het een functie als ecologisch transportgebied. Er ligt een opdracht om wonen, werken en recreëren te laten samengaan. Na een aantal jaren 'pas op de plaats' heeft het SRE met het maken van een integrale gebiedsvisie de verdere ontwikkeling ter hand genomen.

Ontwikkelingen in Noordoost-Brabant

In de regio Noordoost-Brabant is in het uitvoeringsprogramma van de desbetreffende uitwerkingsplannen een groot aantal projecten opgenomen. Met veel van deze projecten is inmiddels een aanvang gemaakt. Zo werkt Uden door middel van een aantal deelplannen aan de visievorming voor de zuidelijke randzone van de kern; voor de gebieden Velmolen-Oost en Volkel-West zijn voorontwerp-bestemmingsplannen gemaakt. Uden stelt samen met Veghel en Boekel en het waterschap Aa en Maas een ontwikkelingsplan voor het dal van de Leijgraaf op. In 2007 wil Uden starten met een gebiedsvisie voor Uden-Oost.

Het “Masterplan de Aa”, een belangrijke bouwsteen voor een integrale gebiedsvisie Veghel-Zuid, is inmiddels gereed. In 2006 is gestart met de verdere uitwerking en uitvoering van deelprojecten. Veghel is voorts gestart met de visievorming voor de ontwikkeling van het gebied Veghel Zuid-Oost: een integraal Programma van eisen is gereed en een verdere uitwerking in een masterplan/structuurplan vindt in 2007 plaats.

De gemeenten Schijndel en Sint-Oedenrode hebben een “Convenant economische samenwerking” vastgesteld. Boekel en Uden zijn gezamenlijk gestart met de planvorming voor het transformatiegebied Boekel-Volkel. Dit betreft een nadere uitwerking van het beoogde concept “woon-werklandschap”. Het verdient vermelding dat in 2006 het besluit is genomen om de unielocatie voor het regionale ziekenhuis Bernhove te ontwikkelen in het gebied Uden-Noord, in de zone die is aangeduid als “integratie stad-land”. De gemeente Uden heeft de visievorming voor dit gebied voortvarend ter hand genomen.

De projecten in het uitwerkingsplan Land van Cuijk zijn opgestart en zijn deels afgerond. Het project ‘meldpunt bedrijventerreinen Land van Cuijk’ kan als succesvol worden aangemerkt en heeft een spin-off naar andere regio’s. Er wordt actief ingezet op de ontwikkeling van de bedrijventerreinen met een regionale opgave. De ontwerp-bestemmingsplannen voor Sterckwijck (Beugen-zuid) en het Regionaal Bedrijventerrein Haps zijn in voorbereiding. De gedaalde behoefteprognose bedrijventerreinen in de regio Land van Cuijk vraagt bijzondere aandacht voor het behoefteonderzoek en de gewenste kwaliteiten op de terreinen. In het Land van Cuijk is nog geen vergrote woningbouwproductie zichtbaar. De gemeenten zijn actief met de planontwikkeling en voor de periode 2008/2009 is de verwachting dat er daadwerkelijk meer en in lijn met de richtcijfers gebouwd zal gaan worden.

Rood met groen koppeling

In juni 2005 hebben wij alle gemeenten in Noord-Brabant verzocht aan te geven op welke wijze zij de “rood-met-groen koppeling”, zoals beschreven is in het Streekplan 2002 en de uitwerkingsplannen, willen vormgeven. Wij vinden het belangrijk inzicht te krijgen in de wijze waarop gemeenten met de “rood-met-groen koppeling” omgaan en willen voorkomen dat deze voorwaarde leidt tot vertraging in planologische procedures. Als handreiking hebben wij voorgesteld een groenfonds in te stellen waarin per uit te geven m² grond een bedrag gestort wordt voor kwaliteitsverbetering in het buitengebied. Ook in 2006 heeft een groot aantal gemeenten, met name in Noordoost- en Midden- en West-Brabant, besloten een groenfonds in te stellen. Gemiddeld genomen storten die gemeenten circa € 2,- per m² uit te geven grond in het groenfonds. Het groenfonds heeft in diverse gemeenten betrekking op alle uitbreidingsplannen en niet alleen op nieuwe uitbreidingsplannen. Soms geldt dit ook voor de inbreidingsplannen. Met de gemeenten die een groenfonds hebben ingesteld, is de afspraak gemaakt dat aan onze goedkeuring van een uitbreidingsplan niet de voorwaarde wordt gesteld dat moet worden aangegeven op welke wijze de inbreuk op het buitengebied elders in dat buitengebied wordt gecompenseerd. De gemeenten die niet besloten hebben een fonds in te stellen, moeten in geval van een uitbreidingsplan aangeven waar en hoe gelijktijdig voorzien wordt in een kwaliteitsverbetering in het buitengebied.

Midden- en West-Brabant

Van de 22 gemeenten in Midden- en West-Brabant hebben 12 gemeenten een groenfonds ingesteld. De drie gemeenten die deelnemen aan de pilot “bouwen binnen strakke contouren” zien daartoe nu nog geen aanleiding. Breda en Rucphen overwegen nog een fonds in te stellen. Bij de andere gemeenten wordt de rood-met-groen koppeling getoetst bij uitbreidingsplannen.

Noordoost-Brabant

Van de 24 gemeenten hebben 14 gemeenten een groenfonds ingesteld. Bij de overige gemeenten wordt de rood-met-groen koppeling meegenomen bij de beoordeling van uitbreidingsplannen.

Zuidoost-Brabant

In Zuidoost-Brabant is nog geen actueel overzicht van de stand van zaken.

Subsidie uitvoering uitwerkingsplannen

In juli 2005 hebben wij de beleidsregel "Subsidieverlening planvorming projecten uitwerkingsplannen" vastgesteld. Wij hebben voor de jaren 2005 tot en met 2007 een budget vrijgemaakt dat ingezet wordt ter stimulering van de planvorming van projecten die een bijdrage leveren aan de uitvoering van de uitwerkingsplannen. Dit budget is niet bedoeld als een bijdrage aan de fysieke uitvoering zelf. In principe kunnen alle gemeenten en waterschappen een project bij ons indienen. De projecten waarvoor een subsidie wordt gevraagd, moeten belangrijke onderdelen van het uitwerkingsplan zijn. Het beschikbare budget van € 150.000,- in 2006 is geheel benut (zie onderstaande tabel). In 2007 is nog € 150.000,- subsidie beschikbaar voor planvorming voor projecten uit de uitwerkingsplannen. In 2008 zijn er geen gelden meer beschikbaar.

Gemeente	Project	Gevraagd	Toegekend
1. SRE	Projectplan Re-allocatie bedrijven	€ 22.500	€ 21.000
2. Brabantse Delta	Hydraulische studie Molenley	€ 22.500	€ 0
3. Cuijk	Planvorming regionaal bedrijventerrein	€ 22.500	€ 21.500
4. Helmond	Planvorming Groene Peelvallei	€ 22.500	€ 21.500
5. Lith	Gebiedsuitwerking van de ontwikkelingsvisie	€ 22.500	€ 21.500
6. Best	Uitwerkingsfase 1 masterplan centrumgebied	€ 22.500	€ 21.500
7. Boekel	Woon-werklandschap Boekel-Uden	€ 22.500	€ 21.500
8. Veghel	Strategische gebiedsontwikkeling Veghel Zuid	€ 22.500	€ 21.500
Totaal aan verzoeken		€ 180.500	€ 150.000

2 Provinciale rol in het rijksbeleid

2.1 Uitvoeringsagenda Nota Ruimte

Met bekendmaking op 27 februari 2006 in de Staatscourant is de Nota Ruimte formeel in werking getreden. In oktober 2006 is de Uitvoeringsagenda Ruimte vastgesteld door de Tweede Kamer. Deze uitvoeringsagenda geeft een overzicht van de voortgang en de stand van zaken van de uitvoering van het nationaal ruimtelijk beleid. Ten behoeve van de uitvoering heeft het kabinet besloten om, naast de al eerder gereserveerde € 900 miljoen, nog € 100 miljoen extra beschikbaar te stellen. Hierdoor is nu 1 miljard euro beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de Nota Ruimte.

Belangrijk onderdeel voor Noord-Brabant in deze uitvoeringsagenda is de voortzetting van het programma Zuidoost-Brabant/Noord-Limburg. Dit houdt in dat het Rijk in samenhang met partners in de regio verantwoordelijkheid neemt in een integrale uitvoering van grootschalige, majeure projecten. Eind 2006 heeft de programma-aanpak geleid tot een voorlopige toekenning uit de rijksuitvoeringsmiddelen voor de integrale gebiedsontwikkeling A2-zone Eindhoven en de ontwikkeling van de glastuinbouwlocatie Deurne als onderdeel van de integrale gebiedsontwikkeling 'Klavertje 4'. De provinciale inzet is gericht op het afstemmen van Brabantse integrale gebiedsontwikkelingen op de rijksdoelstellingen en – procedures om tot versnelling van de uitvoering te komen.

2.2 Uitvoering verstedelijkingsafspraken (Vinex, Vinac)

Vinex

In 2004 is een eind gekomen aan de uitvoering van de vinex-woningbouwconvenanten. Met de goedkeurende accountantsverklaring over het totaal aantal toegevoegde woningen en bijbehorende financiering als bedoeld in het Besluit locatiegebonden subsidies (Bls) is in 2006 de Vinex-periode formeel afgerond.

Vinac

Voor de periode 2005-2009 zijn nieuwe woningbouwafspraken gemaakt met de minister van VROM. De stedelijke regio's Breda-Tilburg en Waalboss gaan in deze periode 29.630 woningen bouwen. Er is een subsidiebedrag beschikbaar van €27,6 miljoen voor de bouw van 23.230 woningen. Daarnaast dienen de twee stedelijke regio's ook de resterende taakstelling uit de vinex-periode (1995-2004) te realiseren. In de woningbouwafspraken is deze geschat op 6.400 woningen, maar uiteindelijk blijkt deze 6.530 woningen te zijn. In de woningbouwafspraken is per jaar vastgelegd hoeveel woningen er gebouwd moeten worden en welk deel daarvan de resterende vinex-taakstelling betreft.

Voor het SRE-gebied is een convenant afgesloten, waarin is opgenomen dat 23.820 woningen worden gerealiseerd. Hiervoor is ruim 18,5 miljoen euro beschikbaar van het Besluit locatiegebonden subsidies. Hiervoor is het SRE budgethouder.

Medio 2006 is de provinciale beleidsregel Bls 2005 - 2010 vastgesteld. In deze beleidsregel zijn regionale afsprakenkaders van Waalboss en Breda-Tilburg verwerkt. Deze beleidsregel vormt de basis waarop het Bls-budget jaarlijks wordt uitgekeerd aan gemeenten. Op deze wijze werkt de provincie samen met gemeenten om de woningbouwproductie tot 2010 te versnellen.

Voor 2006 bedroeg de taakstelling 4.000 woningen. In totaal zijn in 2006 in de stedelijke regio's Breda-Tilburg en Waalboss bijna 4.400 woningen aan de woningvoorraad toegevoegd (door nieuwbouw en 'toevoegingen anderszins'). De taakstelling is dus ruimschoots gehaald. Dit betekent dat er voor 2006 een subsidiebedrag van €3,6 miljoen aan de gemeenten van de twee regio's kan worden uitbetaald.

De stedelijke regio's kunnen daarnaast nog extra subsidie krijgen als meer dan 12% van de toegevoegde woningen wordt gerealiseerd door eigenbouw (particuliere bouwers). In 2006 is ruim 7% van de toegevoegde woningen in eigenbouw gerealiseerd. Dit betekent dat er voor 2006 geen extra subsidie beschikbaar komt.

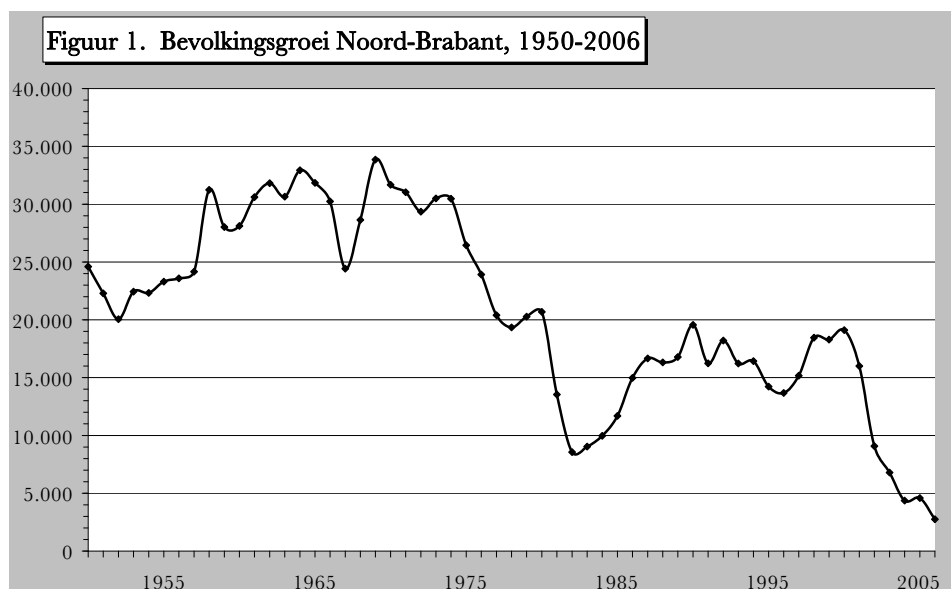
3 Concentratie van verstedelijking

Het provinciale beleid is al jaren gericht op het concentreren van de verstedelijking. Enerzijds is dit om de steden voldoende draagvlak te geven voor hun functie als economische motor, anderzijds om het dichtslibben van het landelijk gebied tegen te gaan. Op provinciale schaal betekent dit dat het leeuwendeel van de woningbouw en de aanleg van bedrijventerreinen en infrastructuur moet plaatsvinden in de vijf stedelijke regio's.

Bij de verdeling van het woningbouwprogramma over stedelijke en landelijke regio's geldt als uitgangspunt dat voor elke gemeente, voor zover gelegen binnen een landelijke regio, zoveel woningen mogen worden gebouwd als nodig is voor de natuurlijke bevolkingsgroei, ofwel de groei die optreedt als het saldo van alle verhuisbewegingen op nul wordt gesteld. Dit wordt ook wel 'bouwen voor migratiesaldo-nul' genoemd. Door de toepassing van dit uitgangspunt wordt gewaarborgd dat de gezamenlijke positie van de stedelijke regio's in de Brabantse woningvoorraad wordt versterkt, een belangrijke doelstelling van het provinciale verstedelijkingsbeleid. Dit beleid is dus van invloed op de ruimtelijke spreiding van de woningbouw en beïnvloedt hiermee tegelijkertijd de bevolkingsspreiding.

3.1 Ontwikkeling van de bevolking

In 2006 is de bevolking van Noord-Brabant met slechts 2.800 personen (0,1%) toegenomen. Gemeten vanaf 1950 lag de bevolkingsgroei niet eerder zo laag (figuur 1). Vanaf 2000 is deze groei in rap tempo verminderd (tabel 1). Een geringere natuurlijke aanwas en negatieve migratiesaldi zijn hiervan de oorzaak. Omdat de woningbouwproductie in Brabant weer aantrekt, mogen de komende jaren weer iets hogere migratiesaldi worden verwacht. Toch zal door de verdere afname van de natuurlijke aanwas de bevolkingsgroei in onze provincie ook de komende jaren beperkt zijn en op termijn omslaan in bevolkingssrimp. Op 1 januari 2007 telt Brabant 2.418.700 inwoners.

Tabel 1. De groei van de Brabantse bevolking in de afgelopen jaren									
(2006: voorlopige cijfers)									
	aantal inwoners per 1-1	natuurlijke aanwas	migratiesaldo			overige correcties	bevolkingsgroei		aantal inwoners per 31-12
			totaal	binnenlands migratiesaldo	buitenlands migratiesaldo (incl. admin. corr.)		totaal	in %	
2000	2.356.000	11.300	7.200	2.900	4.400	600	19.100	0,81	2.375.100
2001	2.375.100	10.100	5.200	1.500	3.700	700	16.000	0,67	2.391.100
2002	2.391.100	9.400	-1.000	-200	-800	700	9.100	0,38	2.400.200
2003	2.400.200	9.100	-3.400	-600	-2.800	1.100	6.800	0,28	2.407.000
2004	2.407.000	8.300	-4.900	-1.000	-4.000	1.000	4.400	0,18	2.411.400
2005	2.411.400	7.100	-3.200	100	-3.300	700	4.600	0,19	2.415.900
2006	2.415.900	6.800	-4.500	-1.100	-3.500	500	2.800	0,11	2.418.700

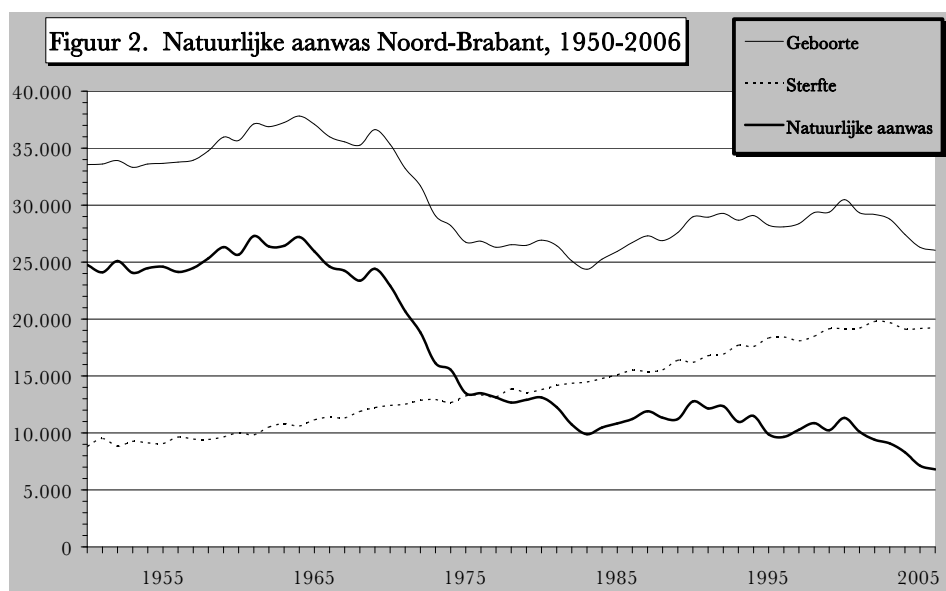
De in de tabel opgenomen gegevens zijn afgerond op 100-tallen. Hierdoor kunnen er in de tabel geringe afwijkingen voorkomen.

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen (CBS-Statline), 2007

Minder geboorten, meer sterfgevallen

In de afgelopen jaren is de natuurlijke aanwas (het verschil tussen het aantal geboorten en sterfgevallen) duidelijk afgenomen, tot 6.800 in 2006. Zoals figuur 2 ook aangeeft, speelt hierbij vooral het teruggelopen aantal geboorten een rol: van ruim 30.000 in 2000 naar 26.000 in 2006. Deze afname zal zich de komende jaren doorzetten omdat als gevolg van het kleiner aantal geboorten in de jaren '80 ook het aantal potentiële moeders kleiner wordt.

Het aantal sterfgevallen in Brabant schommelt de laatste jaren tussen de 19.000 en 20.000. De omvangrijke naoorlogse geboortegeneraties zullen in de eerste decennia van deze eeuw echter tot een sterke toename van het aantal overledenen leiden, tot ruim 30.000 vanaf 2030. Kort na 2020 zal de natuurlijke aanwas, vooral als gevolg van de vergrijzing, omslaan in een natuurlijke afname. Het aantal sterfgevallen overtreft vanaf dat moment het aantal geboorten. Zoals uit de jongste provinciale bevolkings- en woningbehoefteprognose (uit 2005) blijkt, kunnen de verwachte, (licht) positieve migratiesaldi een bevolkingsafname nog even voorkomen, maar tegen 2030 zal de Brabantse bevolking gaan krimpen om in 2050 uit te komen op een omvang van 2.410.000 mensen, vrijwel gelijk aan die van nu.

Van vestigings- naar vertrekoverschotten

De belangrijkste oorzaak van de sterk teruggelopen bevolkingsgroei ligt in de ontwikkeling van het migratiesaldo. Opvallend hierbij is dat het beeld van Brabant als een provincie met (forse) vestigingsoverschotten in korte tijd sterk is veranderd. Kende Brabant in de tweede helft van de jaren '90 en aan het begin van deze eeuw nog sterk positieve migratiesaldi (gemiddeld jaarlijks ca. +6.000),

de laatste vijf jaar beheersen vertrekoverschotten het beeld. Negatieve saldi kende Brabant voor het laatst aan het begin van de jaren '80 (figuur 3).

In 2006 heeft Brabant voor het vijfde jaar op rij een negatief migratiesaldo (tabel 2). Zowel het binnenlandse als het buitenlandse migratiesaldo is negatief. In 2006 ligt de binnenlandse vestiging in Brabant, berekend op basis van de verhuisbewegingen tussen alle gemeenten in ons land, op 85.100 personen. De vertrekstroom omvat 86.100 personen. Duidelijk is dat de verhuismobiliteit ook in 2006 weer duidelijk hoger ligt dan in de voorgaande jaren. Vaak wordt dit gezien als een teken dat de economie en daarmee ook de woningmarkt weer aantrekt. Omdat de Brabantse woningmarkt duidelijk tekenen van herstel vertoont, wordt de eerstkomende jaren weer een (licht) positief binnenlandse migratiesaldo verwacht.

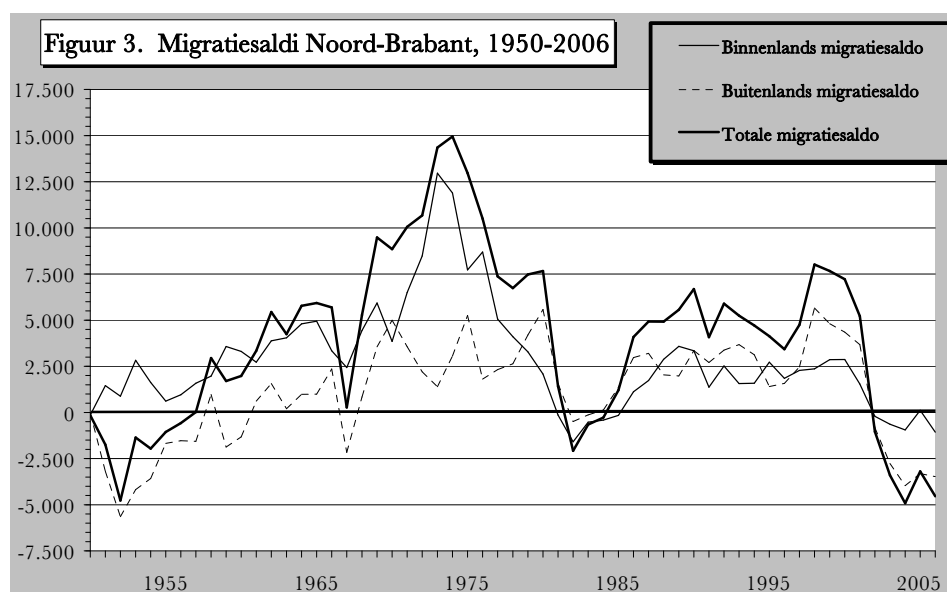
Tabel 2. Migratie-ontwikkelingen in Noord-Brabant, 2000-2006

(2006: voorlopige cijfers)

	migratiesaldo totaal	binnenlands migratiesaldo			buitenlands migratiesaldo		
		totaal	vestiging vanuit een andere gemeente	vertrek naar een andere gemeente	totaal	vestiging vanuit het buitenland	vertrek naar het buitenland (incl. admin. corr.)
2000	7.200	2.900	79.300	76.500	4.400	16.400	12.000
2001	5.200	1.500	77.400	75.900	3.700	16.600	12.900
2002	-1.000	-200	79.600	79.800	-800	14.300	15.200
2003	-3.400	-600	78.700	79.300	-2.800	12.300	15.100
2004	-4.900	-1.000	78.700	79.600	-4.000	11.200	15.100
2005	-3.200	100	82.300	82.200	-3.300	12.100	15.400
2006	-4.500	-1.100	85.100	86.100	-3.500	13.300	16.800

De in de tabel opgenomen gegevens zijn afgerond op 100-tallen. Hierdoor kunnen er in de tabel geringe afwijkingen voorkomen.

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen (CBS-Statline), 2007

Minder immigratie, meer emigratie

Met name het buitenlandse migratiesaldo is duidelijk negatief (-3.500 in 2006). De buitenlandse migratie-ontwikkelingen in Brabant sluiten nauw aan op het landelijke beeld, waarbij de immigratie een stuk lager ligt dan enkele jaren geleden en de emigratie juist is toegenomen. In Brabant ligt het aantal immigranten in 2006 op 13.300, zo'n 3.000 lager dan in de recordjaren rond de eeuwwisseling. Het aantal emigranten daarentegen is in dezelfde periode opgelopen van 12.000 naar bijna 17.000. In vergelijking tot voorgaande jaren komen er dus minder mensen vanuit het buitenland naar Brabant, terwijl er juist meer vertrekken. Verwacht wordt wel – en in 2006 is dat beeld ook al

terug te zien in de cijfers – dat wanneer de economie verder aantrekt, het aantal (arbeids)migranten weer zal toenemen, vooral uit (nieuwe) EU-landen.

Verdere concentratie van de bevolking in de stedelijke regio's

Kennen de stedelijke regio's in 2006 nog een bevolkingsgroei van 2.675, het inwonertal van de landelijke regio's daarentegen is met amper 100 toegenomen. Er is sprake van een (voortgaande) concentratie van de bevolking in het stedelijk gebied.

De laatste vijf jaar is de bevolking in de landelijke regio's nauwelijks nog gegroeid. Negatieve migratiesaldi worden hier vaak niet meer gecompenseerd door de natuurlijke aanwas. Van alle (40) landelijke gemeenten in Brabant hebben er 30 (75%) in 2006 te maken met negatieve migratiesaldi. 19 landelijke gemeenten (ruim 60%) worden geconfronteerd met een bevolkingsafname. Van de (28) stedelijke gemeenten hebben er 20 (70%) in 2006 een negatief migratiesaldo. 13 gemeenten (45%) in de stedelijke regio's zien hun bevolkingsomvang afnemen.

Tabel 3. De bevolkingsgroei in stedelijke en landelijke regio's in Noord-Brabant, 2006 — voorlopige gegevens

Regio	aantal inwoners per 1 jan. 2006	natuurlijke aanwas	migratiesaldo			bevolkingsgroei		aantal inwoners per 31 dec. 2006
			totaal	binnenlands migratiesaldo	buitenlands migratiesaldo (incl. admin. corr.)	totaal (incl. overige corr.)	in %	
Stedelijke regio's	1.636.464	4.957	-2.703	-9	-2.694	2.675	0,16	1.639.139
Bergen op Zoom-Roosendaal	143.470	124	-796	-495	-301	-635	-0,44	142.835
Breda-Tilburg	536.234	1.582	385	1.408	-1.023	2.135	0,40	538.369
Waalwijk's-Hertogenbosch-Oss (Waalboss)	388.867	1.380	-531	197	-728	922	0,24	389.789
Eindhoven-Helmond	490.915	1.556	-1.322	-768	-554	367	0,07	491.282
Uden-Veghel	76.978	315	-439	-351	-88	-114	-0,15	76.864
Landelijke regio's	779.482	1.854	-1.842	-1.055	-787	77	0,01	779.559
Zuidwest-Brabant	21.141	15	354	335	19	370	1,75	21.511
Steenbergen-Halderberge	52.838	33	-220	-149	-71	-182	-0,34	52.656
Moerdijk e.o.	84.180	82	-330	-186	-144	-242	-0,29	83.938
Zundert e.o.	59.348	-30	45	9	36	22	0,04	59.370
Land van Heusden en Altena	53.133	266	-247	-185	-62	21	0,04	53.154
Oisterwijk-Hilvarenbeek	40.977	81	-220	-46	-174	-131	-0,32	40.846
Boxtel e.o.	71.522	162	-6	65	-71	161	0,23	71.683
Maaskant	6.702	39	-17	-12	-5	22	0,33	6.724
Maashorst	14.744	11	-5	-37	32	8	0,05	14.752
Schijndel-Sint-Oedenrode-Boekel	49.389	176	15	21	-6	199	0,40	49.588
Land van Cuijk	88.772	233	-482	-472	-10	-244	-0,27	88.528
Groot Kempen	85.499	347	-463	-260	-203	-111	-0,13	85.388
Heeze-Leende-Cranendonck	35.283	18	124	196	-72	144	0,41	35.427
De Peel	115.954	421	-390	-334	-56	40	0,03	115.994
Midden-West-Brabant	991.321	2.153	-1.029	691	-1.720	1.358	0,14	992.679
Noordoost-Brabant	696.974	2.316	-1.465	-589	-876	954	0,14	697.928
Zuidoost-Brabant	727.651	2.342	-2.051	-1.166	-885	440	0,06	728.091
Noord-Brabant	2.415.946	6.811	-4.545	-1.064	-3.481	2.752	0,11	2.418.698

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen (CBS-Statline), 2007

3.2 Ontwikkeling van de woningvoorraad

Toename woningvoorraad

In 2006 is de woningvoorraad in Noord-Brabant met 9.350 woningen (bijna 1%) toegenomen. Hiermee ligt de groei 36% hoger dan in 2005. Sinds 2000 heeft Brabant niet meer een dergelijk hoog groeiniveau gekend. In 2003 bereikte de groei zijn dieptepunt met 5.650 woningen (tabel 4). Met de opleving in 2006 lijkt het er ook op dat Brabant de magere bouwjaren achter zich heeft gelaten. Want de komende jaren trekt het bouwtempo verder aan. Op grond van het aantal afgegeven bouwvergunningen wordt voor 2007 een (netto) groei verwacht van ruim 12.000 woningen. De eerste indicaties voor 2008 laten echter een (lichte) terugval zien naar een groei van rond de 11.000 woningen (figuur 4).

Tabel 4. De groei van de woningvoorraad in Noord-Brabant in de laatste tien jaar¹⁾
(2006: voorlopige cijfers)

	woningvoorraad per 1-1	toename woningvoorraad			afname woningvoorraad			saldo-ontwikkeling woningvoorraad			groei woningvoorraad ²⁾		woningvoorraad per 31-12
		nieuwbouw ³⁾	waarvan huur	waarvan koop	sloop ³⁾	waarvan huur	waarvan koop	totaal	waarvan huur	waarvan koop	totaal	in %	
1997	900.100	14.650	3.550	11.150	1.300	750	550	13.350	2.750	10.600	12.950	1,44	913.050
1998	913.050	15.350	3.200	12.150	1.050	450	600	14.350	2.750	11.600	14.050	1,54	927.100
1999	927.100	12.150	2.400	9.800	1.250	550	700	10.900	1.800	9.100	11.400	1,23	938.500
2000	938.500	11.800	2.600	9.200	1.050	450	600	10.750	2.150	8.600	10.550	1,12	949.050
2001	949.050	10.000	1.750	8.250	1.400	750	600	8.600	1.000	7.600	8.400	0,88	957.400
2002	957.400	8.400	1.400	7.000	1.900	1.100	800	6.500	300	6.200	6.350	0,67	963.800
2003	963.800	7.600	1.650	5.950	1.900	1.300	650	5.650	350	5.350	5.650	0,59	969.450
2004	969.450	11.350	3.050	8.300	2.300	1.550	700	9.100	1.500	7.600	8.450	0,87	977.900
2005	977.900	9.000	2.450	6.550	1.950	1.150	800	7.000	1.300	5.750	6.850	0,70	984.750
2006	984.750	11.600	3.500	8.150	2.200	1.100	1.100	9.400	2.400	7.050	9.350	0,95	994.100

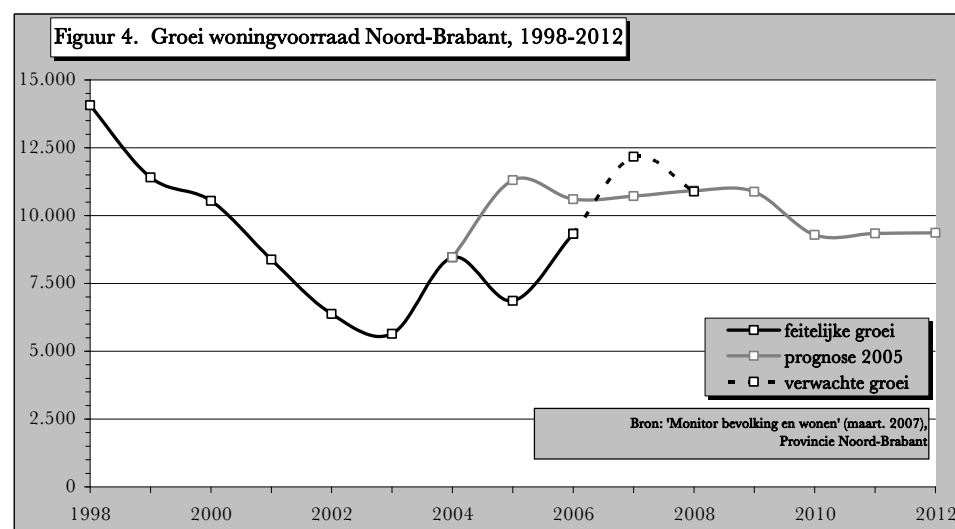
¹⁾ de in de tabel opgenomen gegevens zijn afgerond op 50-tallen. Hierdoor kunnen er in de tabel geringe afwijkingen voorkomen

²⁾ inclusief het aantal woningen dat is toegevoegd aan de voorraad door splitsing, verandering van bestemming en andere redenen

³⁾ inclusief het aantal woningen dat is onttrokken aan de voorraad door brand, verbouwen, verandering van bestemming en andere redenen

⁴⁾ inclusief administratieve correcties

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen (CBS-Statline), 2007

Forse bouwopgave

Noord-Brabant wacht nog een forse bouwopgave. De komende 10 jaar zal de woningvoorraad nog met ongeveer 100.000 woningen moeten toenemen. Dit om de verwachte huishoudensgroei te kunnen opvangen en om de woningtekorten tot een meer acceptabel niveau terug te dringen. De eerstkomende jaren zal de groei tussen de 10.000 en 11.000 woningen per jaar moeten liggen. De meest recente gegevens over de verwachte groei van de Brabantse woningvoorraad laten zien dat de bouwproductie de komende jaren weer zal aantrekken. Echter, op het punt van versnelling en vervolgens continuïteit van de woningbouwproductie blijven de nodige inspanningen geboden, zowel wat de kwantiteiten als de kwaliteiten betreft. Ook de komende jaren zal 'het wonen' en het verder verminderen van de woningbouwstagnatie dan ook een centraal thema blijven in het provinciaal beleid.

Punten van zorg

Lijkt de Brabantse woningbouw uit het dal te klimmen, toch blijven er ook punten van zorg. Gemeenten beschikken bijvoorbeeld lang niet altijd over voldoende harde plancapaciteit om de voortgang van de woningbouw te kunnen garanderen en alternatieven achter de hand te hebben als een plan niet of met vertraging wordt gerealiseerd. Dit blijkt uit de provinciale 'monitor bevolking en wonen' en uit de (jaarlijkse) analyses die de provincie uitvoert in het kader van de opstelling en (vervolgens) het actueel houden van de 'regionale ontwikkelingsstrategieën voor wonen'. Uit deze analyses blijkt ook dat de kwalitatieve samenstelling van de woningbouwplannen voor de eerstkomende jaren de nodige vragen oproept. Zo zijn er bijvoorbeeld in een groot aantal gemeenten

vele plannen voor de bouw van appartementen, waarvan het de vraag is of de markt dat wel allemaal oppikt. Ook lijkt er te veel gepland te worden in de (middel)dure koopsector, terwijl de vraag vandaag de dag juist meer gericht is op het goedkopere segment. In de komende jaren zal de provincie dan ook juist de bouw van goedkopere koopwoningen stimuleren.

Duidelijk is in ieder geval dat kwaliteit en kwantiteit nauw samenhangen. Immers, als vraag en aanbod onvoldoende aansluiten bestaat het risico dat plannen niet of niet op tijd worden gerealiseerd. Over de voortgang van de woningbouw is de provincie voortdurend in gesprek met de gemeenten, veelal in regionaal verband (regionaal planningsoverleg). Daartoe zijn, passend bij de regionale regierol van de provincie, ook de monitoringsactiviteiten de laatste jaren sterk geïntensiveerd. Met de regionale ontwikkelingsstrategieën voor wonen die samen met de Brabantse regio's worden gemaakt, bestaat steeds een actueel beeld van wat er speelt op de regionale woningmarkt, waar knelpunten zijn of dreigen en welke strategieën hierop moeten worden losgelaten om ervoor te zorgen, dat de versnelling die in gang is gezet, ook daadwerkelijk wordt omgezet in continuïteit in productie.

Gemeentelijke woonvisies

Met het oog op de voortgang en continuïteit van de woningbouw is het van belang dat gemeenten beschikken over een (actuele) woonvisie, waarin zowel de kwantitatieve als – en steeds belangrijker – de kwalitatieve aspecten van het (toekomstig) gemeentelijke woningbouwprogramma aan bod komt.

Gelet op de (hierboven genoemde) vraagstukken op de regionale woningmarkt, is het van belang dat een gemeentelijke woonvisie ook geplaatst wordt in een regionale context. Immers, essentiële processen met betrekking tot het wonen spelen zich steeds meer af op het regionale schaalniveau en de woningmarkt heeft meer en meer een open en ook regionaal karakter. 'Het wonen' moet dan ook steeds meer als een regionale opgave worden gezien. Regionale samenhang in omvang en samenstelling van gemeentelijke woningbouwprogramma's is belangrijk en het is zonder meer verstandig dat gemeenten woonvisies ontwikkelen die tezamen een consistent beeld laten zien op het niveau van een regionale woningmarkt. Met de opstelling van regionale ontwikkelingsstrategieën voor wonen, waarmee in 2004 en 2005 is gestart, wil de provincie aan deze regionale afstemming nadrukkelijk bijdragen.

Uit recente provinciale inventarisaties (januari 2007) blijkt dat 28 gemeenten (41%) beschikken over een actuele woonvisie. Actueel is in dit verband een woonvisie die na 2005 is opgesteld. Nog eens 36 gemeenten (53%) hebben een oudere woonvisie, waarvan 25 gemeenten de woonvisie nog voor 2008 actualiseren. Vier gemeenten beschikken nog niet over een woonvisie, maar in twee hiervan wordt momenteel een woonvisie opgesteld. Al met al kan worden gesteld dat zo'n 80% van de gemeenten in Brabant dit jaar (weer) over een actuele woonvisie beschikt.

Groei woningvoorraad vooral in landelijke regio's

In 2006 ligt de groei van de woningvoorraad in de landelijke regio's iets hoger dan in de stedelijke regio's. In de landelijke regio's ligt de groei op 1,1% (+3.200 woningen), de stedelijke regio's blijven hier met een groei van 0,9% (+6.100) verhoudingsgewijs wat bij achter (tabel 5). Dit betekent dat de positie van de stedelijke regio's in de Brabantse woningvoorraad in 2006 niet verder is versterkt. De opwaartse lijn van verdere concentratie, die zich al aftekent sinds het midden van de jaren '90 en een belangrijke doelstelling is van het provinciale verstedelijkingsbeleid, heeft zich in 2006 dus niet doorgezet. Overigens lijkt de woningbouw in de stedelijke regio's de komende jaren flink aan te trekken. Aan het begin van 2006 staat 69,6% van de woningvoorraad (692.000 woningen) in de stedelijke regio's. In 2005 lag dit percentage nog een fractie hoger (figuur 5).

Tabel 5. De groei van de woningvoorraad in stedelijke en landelijke regio's in Noord-Brabant in 2006 --- voorlopige gegevens

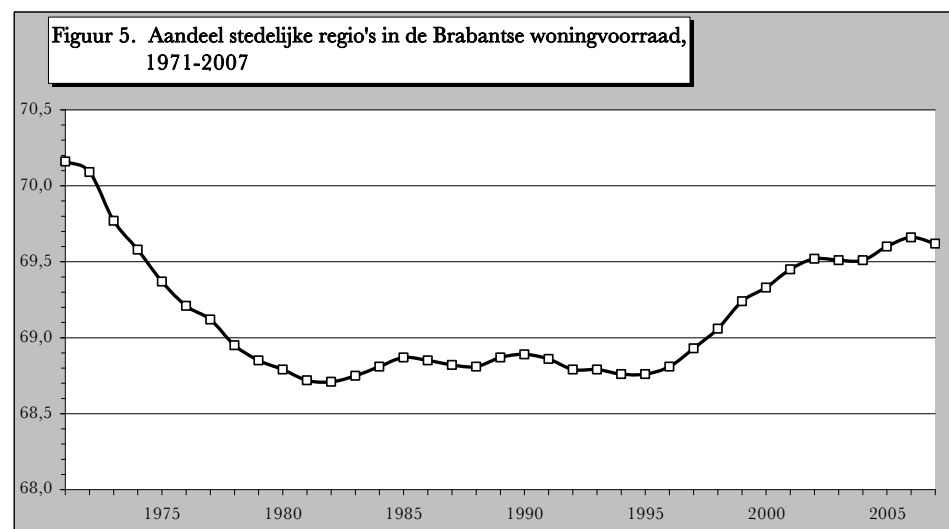
	woningvoorraad per 1-1-2006	aandeel in de Brabantse woningvoorraad	woningvoorraad per 31-12-2006	aandeel in de Brabantse woningvoorraad	groei woningvoorraad	in %
Stedelijke regio's	685.950	69,7	692.050	69,6	6.100	0,89
Bergen op Zoom-Roosendaal	60.500	6,1	60.600	6,1	100	0,19
Breda-Tilburg	225.550	22,9	227.650	22,9	2.100	0,94
Waalwijk's-Hertogenb.-Oss (Waalboss)	158.300	16,1	159.950	16,1	1.650	1,05
Eindhoven-Helmond	211.200	21,4	213.100	21,4	1.900	0,90
Uden-Veghel	30.450	3,1	30.750	3,1	300	1,01
Landelijke regio's	298.800	30,3	302.050	30,4	3.250	1,08
Zuidwest-Brabant	8.650	0,9	8.800	0,9	150	1,68
Steenbergen-Halderberge	21.200	2,2	21.350	2,1	150	0,71
Moerdijk e.o.	33.900	3,4	34.200	3,4	300	0,86
Zundert e.o.	23.000	2,3	23.250	2,3	300	1,26
Land van Heusden en Altena	19.550	2,0	19.700	2,0	100	0,58
Oisterwijk-Hilvarenbeek	15.700	1,6	15.900	1,6	200	1,24
Boxtel e.o.	27.350	2,8	27.650	2,8	300	1,04
Maaskant	2.350	0,2	2.400	0,2	50	2,46
Maashorst	5.250	0,5	5.300	0,5	50	0,99
Schijndel-Sint-Oedenrode-Bockel	18.500	1,9	18.850	1,9	350	1,82
Land van Cuijk	34.100	3,5	34.300	3,5	250	0,69
Groot Kempen	31.650	3,2	32.100	3,2	450	1,44
Heeze-Leende-Cranendonck	14.100	1,4	14.200	1,4	150	0,97
De Peel	43.500	4,4	44.000	4,4	500	1,13
Midden-West-Brabant	408.050	41,4	411.450	41,4	3.400	0,84
Noordoost-Brabant	276.250	28,1	279.200	28,1	2.950	1,06
Zuidoost-Brabant	300.450	30,5	303.400	30,5	3.000	0,99
Noord-Brabant	984.750	100,0	994.100	100,0	9.350	0,95

De in de tabel opgenomen gegevens zijn afgerond op 50-tallen. Hierdoor kunnen er in de tabel geringe afwijkingen voorkomen.

De gegevens in de tabel zijn berekend op gemeenteniveau. Hierbij is de ligging van de hoofdkern bepalend, of een gemeente is toegerekend aan een stedelijke of aan een landelijke regio.

Om deze reden is de landelijke regio Groot-Langstraat, waartoe alleen nevenkernen behoren, niet in de tabel opgenomen.

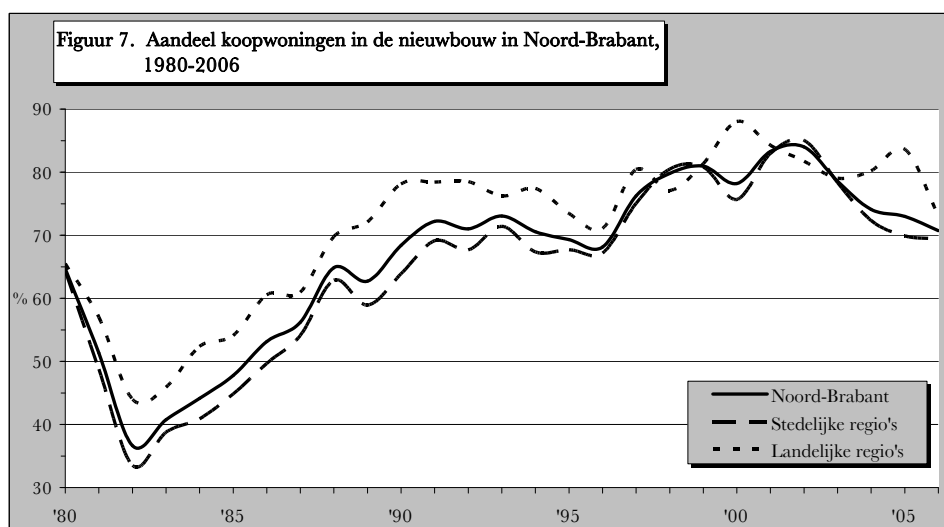
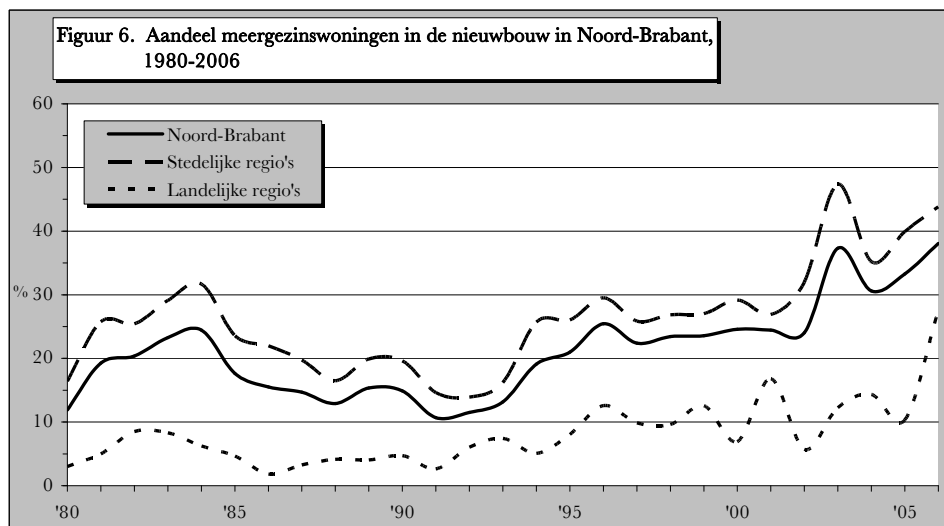
© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen (CBS-Statline), 2006

Meer huur en meer appartementen

In 2006 zijn er in Noord-Brabant bijna 11.000 woningen nieuw gebouwd. Tegelijkertijd zijn er ruim 2.000 woningen gesloopt. Van de gerealiseerde nieuwbouw is 62% een (grondgebonden) eengezinswoning en 38% een meergezinswoning (appartement). Verdelen we de nieuwbouw naar koop en huur, dan is 71% een koopwoning en 29% een huurwoning.

De afgelopen jaren is het aandeel appartementen in de Brabantse nieuwbouw gestaag opgelopen, van zo'n 25% aan het begin van deze eeuw tot tussen de 30 en 40% de afgelopen jaren (figuur 6). Maar de tekenen van verzadiging dienen zich wel aan. Van de huursector groeit het aandeel in de nieuwbouw eveneens, van 16% enkele jaren terug naar bijna 30% nu. Logisch hiermee samenhangend loopt het percentage koopwoningen wat terug (figuur 7). De huursector is, mede onder invloed van de economische ontwikkelingen en de stagnerende doorstroming van de afgelopen jaren, weer duidelijk opgekrabbeld.

3.3 Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV)

Verantwoording ISV-1

In de programmameenten Bergen op Zoom, Oss, Roosendaal, Oosterhout en Waalwijk is een aantal herstructureringsprojecten uit de ISV-1 periode nog in uitvoering. Deze worden afgerond gedurende de tweede ISV-periode (ISV-2). De afspraken over de afwikkeling van deze projecten staan in de vaststellingsbeschikkingen voor de ISV-1 periode.

De projectgemeenten hebben omstreeks september 2006 een voortgangsverslag gemaakt van de gehonoreerde ISV-1 projecten. Voor 34 projecten geldt dat zij nog in uitvoering zijn of dat de subsidieprocedure nog moet worden afgerond. Zeven ISV-1 projecten zijn afgewikkeld. Tenslotte

lopen er nog een groot aantal projecten uit de klassieke stads- en dorpsvernieuwing. In 2006 zijn meerdere projecten in dit kader afgerond.

Aanvang ISV-2 periode (2005-2009)

Op 1 januari 2005 is het tweede tijdvak (2005-2009) van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV-2) ingegaan. Voor de ISV-2 periode zijn zeven zogenaamde niet-rechtstreekse gemeenten als programmameente aangemerkt: Bergen op Zoom, Oosterhout, Oss, Roosendaal, Waalwijk, Uden en Veghel. Voor het tweede tijdvak hebben de zeven programmameenten een Meerjarenontwikkelingsprogramma (2005-2009) opgesteld. Hierin staan de opgaven voor de stedelijke vernieuwing voor de komende vier jaar beschreven. Uit de meerjarenprogramma's blijkt dat de gemeenten ambitieus te werk willen gaan om de stedelijke vernieuwing gestalte te geven. Hierbij sluiten zij nauw aan bij het traject dat zij in de eerste ISV-periode in gang hebben gezet. In 2005 hebben wij alle programmameenten investeringsbudget voor het tweede tijdvak verleend. In totaal gaat het om ongeveer € 20 miljoen voor de programmameenten. Dit bedrag wordt jaarlijks in diverse verdeelrondes aan de gemeenten uitgekeerd. In 2006 zijn de ISV-2 middelen voor dat jaar, te weten ca € 3.382.000,-, uitgekeerd.

Begin 2006 is de eerste verdeelronde ("tranche 2005") van ISV-2 middelen voor projectgemeenten afgerond. In totaal is aan acht projecten een ISV-subsidie toegekend van in totaal € 2,3 miljoen, verdeeld over zeven gemeenten. In november 2006 ("tranche 2006") zijn er door 13 gemeenten 16 nieuwe geschikte ISV-2 projectaanvragen ingediend. In totaal zijn deze projecten samen goed voor ca € 4.435.000,- subsidiegeld. Dat betekent dat er voor ca 5,7 miljoen ISV-2 middelen nog geen verplichtingen zijn aangegaan met projectgemeenten.

Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE)

Binnen het SRE liggen 19 programmameenten en twee zogenaamde rechtstreekse gemeenten (Eindhoven en Helmond). Het SRE is per 1 januari 2005 op grond van ons delegatiebesluit bevoegd om voor de 19 programmameenten investeringsbudget voor de hele ISV-2 periode te verlenen. In 2006 zijn de door VROM verstrekte middelen van het ISV-2 budget voor het SRE-gebied doorbetaald aan het samenwerkingsverband. Daarnaast wordt er voor 0,8 fte, schaalniveau 11, jaarlijks gedurende de ISV-2 periode, een vergoeding betaald aan het SRE, zo ook in 2006.

3.4 Ontwikkeling bedrijventerreinen

Doel van het provinciale bedrijventerreinenbeleid is het bieden van een blijvend aantrekkelijk, concurrerend vestigingsmilieu voor het nationale en internationale bedrijfsleven. Het streven is voortdurend gericht op het aanbieden van voldoende en voldoende gevarieerde ruimte voor bedrijven op bestaande en nieuwe locaties. Daarbij wordt steeds meer de nadruk gelegd op de herstructurering van de bestaande voorraad bedrijventerreinen en het behoud van de werkfunctie van deze terreinen. In de stedelijke regio's en op Moerdijk wordt naar verwachting het merendeel van de ruimtebehoefte aan bedrijventerreinen opgevangen, in de landelijke regio's wordt een terughoudend beleid gevoerd. De ruimtereserveringen voor de lange termijn die in de uitwerkingsplannen zijn opgenomen bieden daartoe de mogelijkheid. Om voldoende en voldoende gevarieerde ruimte voor bedrijven te kunnen aanbieden worden op regionaal niveau indicatieve afspraken gemaakt t.a.v. locaties, omvang, terreintype (kwaliteit) en fasering van de planrealisatie. De afspraken worden in het regionaal planningoverleg gemaakt en zijn richtinggevend voor de start van de gemeentelijke planvoorbereiding, het doorlopen van de planologische procedure en de uiteindelijke realisatie van het bestemmingsplan. In de bestemmingsplannen worden de keuzes van het regionaal planningsoverleg nader uitgewerkt, gemotiveerd en juridisch vastgelegd. In de planologische procedure en in de fase van realisatie is zuinig ruimtegebruik door bedrijven op de bedrijventerreinen één van de leidende principes.

Nieuwe prognoses bedrijventerreinen

In de zomer van 2006 is een nieuwe provinciale prognose bedrijventerreinen opgesteld, waarbij uitspraken kunnen worden gedaan voor de Brabantse regio's. De nieuwe prognose bedrijventerreinen berekent voor de Brabantse regio's op basis van een viertal economische scenario's de verwachte toename van het ruimtebeslag door bedrijventerreinen op lange termijn (2020 en 2040). De resultaten van de nieuwe prognose zijn in de regionale planningsoverleggen gepresenteerd. Daarbij is kenbaar gemaakt dat de uitkomsten geen directe gevolgen hebben voor de afspraken die in 2005 in de uitwerkingsplannen zijn gemaakt. De nieuwe prognose bedrijventerreinen is een verbijzondering voor de provincie Noord-Brabant van de eind 2005 gepubliceerde BedrijfsLocatieMonitor (BLM) van het Centraal Planbureau (CPB).

Zuinig ruimtegebruik

In 2005 is een methodiek ontwikkeld om zuinig ruimtegebruik meetbaar te maken. Er zijn gegevens verzameld die aan de werkgroepen Werken van de regionale planningsoverleggen zijn voorgelegd. In 2006 zijn de resultaten van deze nulmeting in de regionale planningsoverleggen besproken.

Uitgifte van bedrijventerreinen

In 2006 is in de provincie Noord-Brabant 139 hectare bedrijventerrein uitgegeven; daarvan is 123 hectare (88%) uitgegeven in de stedelijke regio's. In 2005 en 2004 bedroeg het aandeel van de stedelijke regio's (inclusief Moerdijk) respectievelijk 85% en 79%. Sinds 2003/2004 vertoont de uitgifte een voorzichtig herstel, passend bij een zich gunstig ontwikkelende conjunctuur.

Tabel 3.4.1: Uitgifte bedrijventerreinen in 2006 verdeeld naar Brabantse regio's

Stedelijke en landelijke regio's	Ha
SR Bergen op Zoom - Roosendaal	24,1
SR Breda - Tilburg	45,0
SR Waalboss	12,2
SR Eindhoven - Helmond	17,2
SR Uden - Veghel	20,8
SR Havenschap Moerdijk	3,9
Totaal Stedelijke regio's	123,2
LR Zuidwest-Brabant	0
LR Steenbergen-Halderberge	0
LR Moerdijk e.o.	0
LR Zundert e.o.	0
LR Land van Heusden en Altena	1,8
LR Oisterwijk-Hilvarenbeek	2,7
LR Groot-Langstraat	0
LR Boxtel e.o.	0
LR Maaskant	0
LR Maashorst	0
LR Schijndel-Sint-Oedenrode-Boekel	1,8
LR Land van Cuijk	2,5
LR Groot-Kempen	1,0
LR Heeze-Leende-Cranendonck	0,6
LR De Peel	5,2
Totaal Landelijke regio's	16,2
Totale uitgifte Noord-Brabant	139,5

In de stedelijke regio Breda-Tilburg heeft veruit de hoogste uitgifte plaatsgevonden. Van de landelijke regio's behaalde de landelijke regio De Peel de hoogste score.

Aanbod van bedrijventerreinen

Het bruto ruimtebeslag door bedrijventerreinen in Noord-Brabant bedroeg op 1 januari 2006 16.770 hectare. Ten opzichte van een jaar eerder is dit een toename met 90 hectare.

Het uitgeefbare aanbod op de Brabantse bedrijventerreinen bedroeg op dat moment 1.030 hectare. Daarvan is 630 hectare (61%) direct, d.w.z. binnen één jaar, uitgeefbaar. Van het totale aanbod is 80% in gemeentelijk eigendom; de resterende oppervlakte is in handen van particulieren.

Tabel 3.4.2: Aanbod bedrijventerreinen per 1-1-2006 verdeeld naar Brabantse regio's

Stedelijke en landelijke regio's	direct uitgeefbaar	niet-direct uitgeefbaar	totaal uitgeefbaar
SR Bergen op Zoom - Roosendaal	124,9	33,1	158,0
SR Breda - Tilburg	120,2	21,0	141,2
SR Havenschap Moerdijk	15,0	0	15,0
SR Waalboss	101,9	118,8	220,7
SR Uden - Veghel	83,0	16,0	99,0
SR Eindhoven - Helmond	115,5	93,0	208,5
Totaal stedelijke regio's	560,6	282,0	842,5
LR Zuidwest-Brabant	2,8	1,1	3,9
LR Steenbergen-Halderberge	2,7	1,5	4,2
LR Moerdijk e.o.	9,5	0,4	9,9
LR Zundert e.o.	0,8	0	0,8
LR Land van Heusden en Altena	13,3	1,9	15,5
LR Groot-Langstraat	0	3,3	3,3
LR Oisterwijk-Hilvarenbeek	5,5	4,4	9,9
LR Boxtel e.o.	2,8	20	22,8
LR Maaskant	5,2	0,4	5,6
LR Maashorst	0	4,8	4,8
LR Schijndel-Sint-Oedenrode-Boekel	4,0	16,7	20,6
LR Land van Cuijk	10,4	9,9	20,3
LR Groot-Kempen	1,9	10,1	12,0
LR Heeze-Leende-Cranendonck	0	21,4	21,4
LR De Peel	10,7	20,3	31,1
Totaal landelijke regio's	69,5	116,2	185,7
Totaal Noord-Brabant	630,0	398,2	1028,2

Het aanbod volstaat voor de komende jaren om de vraag naar ruimte vanuit het bedrijfsleven te kunnen accommoderen. Op basis van de uitgifte (gerealiseerde vraag) in de afgelopen 5 jaar kan worden geconcludeerd dat het uitgeefbare aanbod behoorlijk omvangrijk is.

Voorraad, aanbod en planvorming

Voor elk uitwerkingsplangebied wordt jaarlijks een voortgangsrapportage gemaakt waarin een beeld wordt geschetst van de ontwikkelingen t.a.v. de voorraad, het aanbod en de voortgang van de

planvorming. Nieuwe bedrijventerreinen zijn nodig als de bestaande voorraad en het uitgeefbare aanbod kwantitatief of kwalitatief tekort schieten. Kwantitatief lijkt Noord-Brabant op korte termijn over voldoende uitgeefbare ruimte op bedrijventerreinen te beschikken. Voor de ontbrekende kwaliteit(en) hebben de gemeenten gezamenlijk circa 2.300 hectare nieuw te realiseren bedrijventerreinen in studie en in voorbereiding. Aan de gemeenten de uitdaging om de nieuwe ruimte die in de bestemmingsplannen wordt aangegeven zorgvuldig te motiveren, zodat bedrijventerreinen worden gerealiseerd die aansluiten bij de wensen van het ruimtezoekende Brabantse bedrijfsleven.

4 Buitengebied

4.1 Revitalisering van het landelijk gebied

Plannen en uitvoeringsprogramma's

Provinciale Staten hebben in april 2005 de reconstructie- en gebiedsplannen vastgesteld. De benodigde rijksgoedkeuring voor de reconstructieplannen werd in juni 2005 verleend. In november en december 2006 zijn tijdens drie zittingen bij de Raad van State beroepen tegen drie reconstructieplannen behandeld. De uitspraken volgen in 2007.

In de negen Regionale Uitvoerings Programma's (RUPsen), behorende bij de plannen staan de prestaties vermeld die de revitaliseringspartners in de periode 2005-2016 willen realiseren. Het ambitieniveau is hoog, de totale investering ook: ruim €2,8 miljard!

Deze investering (gemiddeld €230,- miljoen per jaar) geschiedt in projectvorm: enerzijds door middel van subsidies aan de diverse revitaliseringspartners, anderzijds door middel van opdrachten aan met name de Dienst Landelijk Gebied (DLG). Het jaar 2006 is het tweede jaar van de uitvoering.

Rol van de commissies in de uitvoering.

In 2006 is de rol van de revitaliseringscommissies bij de uitvoering verder uitgekristalliseerd onder andere door middel van enkele workshops waaraan gedeputeerden en commissievoorzitters deelnamen. De commissies die het ambitieniveau voor hun gebied in de RUPsen hebben vastgelegd, monitoren tevens welke prestaties op schema liggen en welke niet. De commissie bewerkstelligt vervolgens dat die projecten in voorbereiding worden genomen waarmee achterblijvende prestaties kunnen worden gerealiseerd. Projecten waarop in een bepaald jaar moet worden ingezet staan vermeld in de werkplannen van de gebieden. Dat kunnen dus te subsidiëren projecten zijn, maar ook projecten die verder door DLG worden uitgewerkt en uitgevoerd.

Provinciale "case managers" ondersteunen de initiatiefnemers en DLG bij het uitvoeringsgeregeld maken en uitvoeren van de projecten.

Projecten

In het jaar 2006 werden 394 projecten in uitvoering genomen met een totale waarde van € 186.657.886,-. De totale waarde van de in uitvoering genomen projecten (via subsidieverlening of in opdracht) vanaf 1 januari 2005 plus financieringsbronnen is samengevat in de volgende tabel ²

	t/m december 2005 €	%	In het jaar 2006 €	%	t/m december 2006 €	%
EU	7.501.560	8,6	20.688.864	11,1	28.190.424	10,3
Rijk	8.159.094	9,4	19.041.559	10,2	27.200.653	10,0
Provincie	4.292.619	4,9	23.026.809	12,3	27.319.428	10,0
Gemeenten	31.126.840	35,9	41.649.339	22,3	72.776.179	26,6
Waterschappen	10.738.434	12,4	48.403.757	25,9	59.142.191	21,6
Overigen	24.999.621	28,8	33.847.555	18,2	58.847.176	21,5
Totaal	86.818.168 <i>(152 projecten)</i>	100	186.657.886 <i>(394 projecten)</i>	100	273.476.054 <i>(546 projecten)</i>	100

² Alle in dit jaarverslag genoemde cijfers zijn afkomstig uit MIR (Management Informatiesysteem Revitalisering). In 2006 is een begin gemaakt met de integratie van MIR in SAP/Flower, een proces dat medio 2007 wordt afgerond.

De start van de uitvoering was 1 januari 2005. Daarom is het aantal op dat moment in uitvoering zijnde projecten dat meetelt voor de revitalisering op 0 gesteld. Van de 152 in 2005 in uitvoering genomen projecten werden er 62 in datzelfde jaar tot afronding gebracht. In december 2005 waren er dus nog 90 projecten in uitvoering. In 2006 kwamen daar 394 nieuwe projecten in uitvoering bij. Tegelijkertijd werden er in 2006 223 projecten afgerond. Het saldo van in uitvoering zijnde projecten per december 2006 bedraagt derhalve 261. Daarnaast waren er in december 2006 1169 projecten in voorbereiding, waarvan 172 in een vergevorderd stadium (fase waarin het financieringsbesluit genomen kan worden).

Prestaties

Door middel van projecten worden de prestaties geleverd, zoals omschreven in de RUPsen.

Als we de te leveren prestaties in fase 1 van de uitvoering (2005-2008) op 100% stellen, dan zou de mate van doelbereik na 2 jaar uitvoering (2005-2006) op 50% moeten liggen.

Voor 7 van de 60 doelen is die 50% gehaald. Dit op basis van de 546 projecten die tot en met december 2006 in uitvoering werden genomen (en waarvan er 285 reeds werden afgerond).

In december 2006 zijn er voor 31 doelen voldoende projecten in voorbereiding om de verwachting te rechtvaardigen dat deze doelen eveneens nog in fase 1 gerealiseerd gaan worden conform de ambities.

Op 22 doelen is extra acquisitie- inspanning nodig. Deze doelen liggen verspreid over 5 van de 7 revitaliseringsthema's, te weten: water en bodem (4); milieu (5); natuur (8); landschap & cultuurhistorie (3) en landbouw (2)³. Voor de overige 2 thema's, toerisme & recreatie en wonen en werken & leefbaarheid zijn géén extra inspanningen nodig. Hier zijn reeds (ruim) voldoende projecten in voorbereiding.

Effecten

De geleverde prestaties dragen op hun beurt weer bij aan de in de plannen omschreven beoogde effecten. Het is nog te vroeg om nu al iets te zeggen over de mate van effectbereik. Wel voert het centrum voor duurzaamheidsonderzoek, TELOS, in opdracht van de provincie een pilot uit in het revitaliseringsgebied de Peel. Doel van deze pilot is om een methodiek te ontwikkelen en uit te testen voor de monitoring van effecten. Daarbij zal ook gekeken worden in hoeverre uitvoering van de revitaliseringsplannen bijdraagt aan de realisatie van een duurzamer Brabants platteland.

³ **Water en bodem:** (1) hydrologisch herstel natte natuurparels; (2) hydrologisch herstel landbouwgronden (zand); (3) aantal gesaneerde stortplaatsen; (4) landschappelijk ingerichte en voor andere functies ingerichte stortplaatsen.

Milieu: (1) aantal beëindigde intensieve veehouderijlocaties in extensiveringsgebieden rondom WAV's; (2) aantal locaties waar maatregelen zijn genomen om emissie terug te dringen tot onder wettelijk vastgestelde normen; (3) aantal verplaatste intensieve veehouderijlocaties rondom stankgevoelige objecten; (4) aantal locaties met duurzame mestverwerking; (5) areaal stiltegebieden ten behoeve waarvan extra maatregelen zijn genomen tot geluidsreductie

Natuur: (1) verworven of particulier beheerd areaal EHS; (2) verworven EVZ; (3) ingerichte droge EVZ; (4) opgeloste versnipperingsknelpunten gemeentelijke wegen; (5) opgeloste versnipperingsknelpunten provinciale wegen; (6) opgeloste versnipperingsknelpunten rijkswegen; (7) ingerichte robuuste EVZ; (8) aantal hectare dat specifiek is ingericht ten behoeve van bescherming kwetsbare soorten

Landschap & Cultuurhistorie: (1) opgestelde en uitgevoerde beeldkwaliteitsplannen (bv. LOG's); (2) gerealiseerde landschappelijke inpassing van bedrijven (buiten LOG's); (3) hoeveelheid gesloopte stallen

Landbouw: (1) omvang van de gebieden waar extensivering van de melkveehouderij is gerealiseerd; (2) areaal verbeterde landbouwkundige structuur, bv. via verkaveling

Landbouwontwikkelingsgebieden

Met betrekking tot de realisatie van de landbouwontwikkelingsgebieden (LOG'n) zoals die in de reconstructieplannen zijn opgenomen en de functie hiervan in relatie tot het tot stand komen van verplaatsingen uit de extensiveringsgebieden naar de landbouwontwikkelingsgebieden (afwaartse beweging) is meer specifiek aan te geven wat de resultaten zijn over de afgelopen periode.

Om verplaatsingen te kunnen realiseren en de landbouwontwikkelingsgebieden te optimaliseren, worden er zogenaamde landbouwontwikkelingsplannen (Lop's) opgesteld. In deze uitvoeringsgerichte plannen wordt zichtbaar welke locaties geschikt zijn voor nieuwvestiging, omschakeling en uitbreiding van de intensieve veehouderij. Tevens wordt in deze plannen de infrastructuur onder de loep genomen en wordt aandacht besteed aan beeldkwaliteit. Er zijn in totaal 48 landbouwontwikkelingsgebieden. Voor een zestal gebieden is intussen een landbouwontwikkelingsplan opgesteld en door de provincie geaccordeerd. Voor het opstellen van 27 Lop's is door de provincie een subsidie verleend van in totaal € 689.000.

Een aantal gemeenten (o.m. Gemert-Bakel, Deurne, Boxmeer, Laarbeek) is erin geslaagd om (strategische) posities in te nemen in het LOG, met het doel verplaatsingen te realiseren. Ook enkele andere gemeenten zijn bezig met een actieve grondpolitiek om zo het verplaatsen vanuit extensiveringsgebieden gemakkelijker te maken.

Verschillende gemeenten zijn bezig met het verbeteren van de infrastructuur binnen de LOG'n. Het gaat hier om een projectvolume van € 21 mln, waarvan € 5,7 mln betaald wordt door gemeenten, € 8,4 mln door het Rijk en de Provincie Noord-Brabant, en € 6,8 mln door de EU (Ceres-subsidie).

Intussen begint de Verplaatsingsregeling intensieve veehouderij (VIV) ook haar vruchten af te werpen. 12 bedrijven zijn verplaatst of momenteel aan het bouwen. 6 ondernemers zitten in de afrondende fase voor verplaatsing en 26 deelnemers aan de verplaatsingsregeling beschikken over een goedgekeurde inplaatsingslocatie (overigens in veel gevallen onder voorwaarde dat deze past binnen het ontwikkelingsplan voor het desbetreffende LOG). Met 38 deelnemers aan de VIV tranche 2005 is door de provincie een overeenkomst voor verplaatsing afgesloten.

Ontwikkeling aantal veehouderijbedrijven 2006

Over de periode 1 januari 2006 tot en met 31 december 2006 is het aantal gespecialiseerde intensieve veehouderijbedrijven (IV-bedrijven) met 0,7% afgenomen, ofwel met 32 bedrijven. Er zijn dan nog 4874 gespecialiseerde intensieve veehouderijbedrijven in Noord-Brabant. De grootste afname is te zien in het verwevingsgebied. In landbouwontwikkelingsgebieden (LOG'n) is het aantal gespecialiseerde bedrijven toegenomen met 1,2%. Dit is een versterking van de trend in de vorige periode, toen in de LOG'n nog een kleine afname van het aantal IV-bedrijven te zien was.

4.2 Ruimte-voor-ruimte

Met de ontwikkeling van ruimte-voor-ruimte kavels wil de provincie de sloopvergoedingen terugverdienen die uitgekeerd zijn bij bedrijfsbeëindigingen in de intensieve veehouderij. In totaal is 2 miljoen m² staloppervlakte gesloopt, aan de sloop van meer dan 1,8 miljoen m² heeft de provincie een vergoeding betaald. Met de ontwikkeling van 1783 ruimte-voor-ruimte kavels wil de provincie het bedrag van € 168 miljoen aan uitbetaalde sloopvergoedingen terugverdienen.

Tot en met het jaar 2006 zijn er 552 ruimte-voor-ruimte kavels verkocht. Als rekening wordt gehouden met het aantal kavels in de verkoop en het aantal kavels op locaties dat wordt ontwikkeld dan komen daar nog eens 500 kavels bij. Op locaties die worden onderzocht op het geschikt zijn voor het kunnen ontwikkelen van ruimte-voor-ruimte kavels zijn nog eens ongeveer 1000 kavels te ontwikkelen. Met gemeenten waar tot op heden weinig of geen ruimte-voor-ruimte kavels zijn

ontwikkeld, wordt overlegd over de bereidheid tot medewerking aan ruimte-voor- ruimte en de voorwaarden waaronder. De provincie verwacht dat rond het jaar 2012 zoveel ruimte-voor-ruimte kavels zijn ontwikkeld dat de eerder uitbetaalde sloopvergoedingen zijn terugverdiend. Indien dan mocht blijken dat er nog geschikte locaties voor een ruimte- voor- ruimteontwikkeling zijn en er nog vraag is naar deze kavels, is de provincie voornemens verder te gaan met het ontwikkelen en uitgeven van ruimte-voor-ruimte kavels. Met de opbrengsten van deze kavels wil de provincie de glastuinbouw uit kwetsbare gebieden saneren en de sloop van overbodige bebouwing in het buitengebied financieren.

Op de eerste tien ruimte-voor-ruimtelocaties is nu een groot deel van de woningen gerealiseerd. De provincie heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de ruimtelijke kwaliteit op deze locaties. Uit het onderzoek blijkt dat op nagenoeg alle locaties wordt voldaan aan de eisen van ruimtelijke kwaliteit. Er is in elk geval geen aanleiding om te stellen dat het moeten terugverdienen van sloopvergoedingen op ruimte-voor-ruimtelocaties op deze eerste tien locaties ten koste is gegaan van de ruimtelijke kwaliteit.

4.3 Glastuinbouw

De uitvoering van de doelen van de beleidsnota Glastuinbouw wordt gevolgd in de werkgroep en stuurgroep Glastuinbouw waarin alle relevante partners zitting hebben. Op verzoek van de stuurgroep Glastuinbouw is gewerkt aan een tussentijdse evaluatie en herijking van de Beleidsnota Glastuinbouw(1997). Op 28 november 2006 hebben wij een nieuwe Beleidsnota Glastuinbouw vastgesteld. De hoofddoelstelling van deze nota is: “Ruimte bieden aan een duurzame ontwikkeling van glastuinbouwconcentraties in die gebieden die daar geschikt voor zijn.” Wij bieden ruimte voor verdere ontwikkeling van het glastuinbouwareaal tot ca 1800 ha in 2020. Daarvoor zullen gemeenten gestimuleerd worden om de ontwikkeling van reeds aangewezen glastuinbouwgebieden ter hand te nemen. Daarnaast kunnen buiten de aangewezen concentratiegebieden onder voorwaarden initiatieven voor nieuwe glastuinbouwclusters worden toegestaan. Het blijft echter van groot belang om de glastuinbouw zoveel mogelijk te bundelen in concentratiegebieden/clusters en glas in kwetsbare gebieden actief te saneren.

Aan de saneringsdoelstelling is in 2006 verder uitvoering gegeven. Provinciale Staten hebben in 2005 ingestemd met de voorfinanciering van € 12 miljoen voor het saneren van glastuinbouwbedrijven in kwetsbare gebieden. De middelen zullen worden terugverdiend door de ontwikkeling van ruimte-voor-ruimte kavels. De 1^e tranche van de saneringsregeling is najaar 2006 opengesteld. Er zijn 17 aanmeldingen binnengekomen. Na beoordeling van de aanvragen hebben 11 bedrijven (goed voor ca 13 ha glas) een bevestiging voor mogelijke deelname ontvangen. Over openstelling van een 2^e tranche is nog geen besluit genomen.

Binnen diverse beleidsvelden van de provincie wordt gewerkt aan verduurzaming van de bedrijvigheid van Brabant. Dat geldt ook voor de glastuinbouw. In de nieuwe Nota Glastuinbouw heeft dit onderdeel dan ook ruime aandacht gekregen. Er zijn duidelijke ambities geformuleerd o.a. op het gebied van energie, water, licht, geluid, landschap etc. Op basis van de provinciale Duurzaamheidsimpuls Landbouw zal hieraan verdere invulling worden gegeven. Bij de voorbereiding van een projectlocatie van 75 ha netto glas in Deurne wordt in dit verband bekeken of er mogelijkheden zijn om via mestvergisting kassen van warmte te voorzien. Ook bij de totstandkoming van de projectlocatie glastuinbouw in West-Brabant zal nadrukkelijk op basis van de nieuwe Nota Glastuinbouw invulling worden gegeven aan diverse duurzaamheidsaspecten. In 2006 is een begin gemaakt met het opstellen van de inrichtings MER waarin mogelijkheden op dit terrein in beeld worden gebracht. (zie ook partiële herziening Streekplan m.b.t. Agro- en foodcluster West-Brabant, paragraaf 1.1)

4.4 Buitengebied in ontwikkeling (BiO)

De beleidsnota Buitengebied in Ontwikkeling (BiO) biedt gemeenten een ontwikkelingskader om de ruimtelijke kwaliteit in bebouwingsconcentraties te verbeteren. De nota biedt verruimde mogelijkheden voor hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijfslocaties en biedt daarnaast ook mogelijkheden om nieuw bouwvolume in bebouwingsconcentraties toe te voegen. Voorwaarde voor de toepassing van het verruimde beleid is dat er een visie wordt opgesteld waarin de gewenste ontwikkelingen worden aangegeven en dat de ontwikkelingen bijdragen aan een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. De beleidsnota is een voorbeeld van ontwikkelingsplanologie en inzet van rood-voor-groen instrumenten.

In de praktijk is gebleken dat gemeenten zeer terughoudend waren in het toepassen van deze beleidslijn. Om gemeenten te stimuleren en te ondersteunen is eind 2005 een intensief (informatie)traject opgestart. Hierbij is zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau informatie verstrekt over de mogelijkheden die het beleid biedt. Om inzichtelijk te maken hoe een visie voor bebouwingsconcentraties opgepakt zou kunnen worden, heeft de provincie voor een concrete bebouwingsconcentratie zelf een visie ontwikkeld. Daarnaast zijn er workshopachtige bijeenkomsten georganiseerd waar aan de hand van concrete problemen met toepassing van het beleid oplossingen werden aangedragen waarbij tevens informatie werd verstrekt over mogelijke vereveningsconstructies. De bijeenkomsten zijn in nauwe samenwerking met medewerkers vanuit het Programma Landelijk gebied gehouden. Dit traject heeft er toe geleid dat inmiddels 26 gemeenten daadwerkelijk bezig zijn met de opstelling van visies voor bebouwingsconcentraties en dat 18 gemeenten voornemens zijn hier op korte termijn mee te starten.

Nog in 2006 is een eerste stap gezet voor evaluatie van de nota Buitengebied in Ontwikkeling. Aan de hand van een interne inventarisatie is een overzicht gemaakt van gemeenten die met de nota aan de slag zijn gegaan en zijn er knelpunten aangegeven. Uit deze inventarisatie is gebleken dat het nog te vroeg is om daadwerkelijke conclusies te verbinden aan de te behalen doelstellingen omdat er nog geen daadwerkelijke uitvoering is gegeven aan het beleid. Om de resultaten van het beleid te volgen, wordt een monitoringssysteem ontwikkeld.

Op 23 januari 2007 hebben wij de notitie ‘Terugblik op twee jaar buitengebied in ontwikkeling’ vastgesteld en aan de commissie voor Ruimte en Milieu voorgelegd (9 februari 2007). Volgende stap in de evaluatie is dat extern betrokken partijen worden geraadpleegd (gemeenten, reconstructie- en gebiedscommissies, ZLTO, BMF, KvK en Brabants Bureau voor Toerisme (BBT)).

4.5 Golfbanen

Uit informatie van de Nederlandse Golf Federatie (NGF) blijkt dat de golfsport in Noord-Brabant in opmars is. Naast 26 bestaande golfbanen zijn er 20 initiatieven voor de aanleg of uitbreiding van nieuwe banen. In opdracht van de provincie heeft Arcadis een Brabantbreed onderzoek uitgevoerd naar het duurzaam samengaan van golfbanen en dassen. Het onderzoek heeft niet geleid tot een aanpassing van het provinciale beleid, maar wel tot een handreiking voor gemeenten en initiatiefnemers. In deze handreiking wordt tevens ingegaan op het begrip nieuwe natuur op golfbanen, zoals dat in het Streekplan wordt vermeld voor golfbanen in de Agrarische Hoofd Structuur landschap, subzone RNLE-landschapdeel en subzone waterpotentiegebied en Groene Hoofdstructuur Landbouw, leefgebied struweelvogels. Inmiddels is er in 2006 een aantal initiatieven in ontwikkeling waarbij de handreiking wordt toegepast. Zo zijn in de gemeenten Vught en Cuijk golfbanen in ontwikkeling die deels in dassenleefgebied liggen. Besluitvorming over deze initiatieven dient nog plaats te vinden.

5 Formeel toezicht

5.1 Goedkeuring bestemmingsplannen

Het aantal ter goedkeuring ingediende bestemmingsplannen steeg in 2006. Deze stijging is geheel toe te schrijven aan bestemmingsplannen met betrekking tot het stedelijk gebied. Het aantal ingekomen bestemmingsplannen voor het buitengebied bleef gelijk. Wel werden dit jaar met betrekking tot het buitengebied meer goedkeuringsbesluiten genomen. Het aantal ingekomen uitwerkings- en wijzigingsplannen laat een dalende lijn zien. Ook het aantal ingekomen ontwerpplannen nam af. Het aantal bestemmingsplannen en uitwerkings- en wijzigingsplannen waaraan geheel of gedeeltelijk goedkeuring werd onthouden, bleef in verhouding gelijk.

In verband met de inwerkingtreding van de Wet uniforme openbare voorbereidingsprocedure op 1 juli 2005 is de verplichte hoorzitting vervallen. Voor het indienen van mondelinge bedenkingen hebben wij een speciaal telefoonnummer aangewezen. Van de mogelijkheid, om in plaats van schriftelijk, mondeling bedenkingen in te dienen, wordt nauwelijks gebruik gemaakt.

Tabel 5.1: Behandeling bestemmingsplannen 2002 – 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
ingekomen bestemmingsplannen (art 28) stedelijk gebied			161	162	184
besluiten bestemmingsplan (art 28) stedelijk gebied	152	159	148	153	179
besluiten geheel of gedeeltelijk goedkeuring onthouden			41	48	62
ingekomen bestemmingsplannen (art 28) buitengebied			27	37	37
besluiten bestemmingsplan (art 28) buitengebied	39	39	33	30	43
besluiten geheel of gedeeltelijk goedkeuring onthouden			18	15	14
ingekomen uitw- en wijzigingsplannen (art 11) stedel. gebied		70	94	99	81
besluiten uitw- en wijzigingsplannen (art 11) stedelijk gebied	39	71	92	95	81
besluiten geheel of gedeeltelijk goedkeuring onthouden			11	7	10
ingekomen uitw- en wijzigingsplannen (art 11) buitengebied		70	98	59	53
besluiten uitw- en wijzigingsplannen (art 11) buitengebied	104	74	92	62	52
besluiten geheel of gedeeltelijk goedkeuring onthouden			10	7	10
ingekomen ontwerpplannen stedelijk gebied	161	157	193	183	160
uitgebrachte adviezen ontwerpplannen stedelijk gebied			166	177	154
ingekomen ontwerpplannen buitengebied	43	38	41	32	21
uitgebrachte adviezen ontwerpplannen buitengebied			40	42	26

5.2 Verklaringen van geen bezwaar art 19 WRO

In 2006 is het aantal aanvragen om een verklaring van geen bezwaar verder gedaald. Het percentage aanvragen dat binnen de wettelijke termijn van 8 weken wordt afgehandeld, is gestegen naar 59%. De gemiddelde verwerkingsduur van aanvragen is verder omlaag gegaan naar 8,8 weken.

Verruiming beleid artikel 19, lid 2, WRO

Op 16 mei 2006 hebben wij een nieuwe regeling vastgesteld waarin de gewenste verruiming van het beleid met betrekking tot artikel 19 lid 2, WRO is vorm gegeven. Op basis van deze regeling kunnen burgemeester en wethouders zonder tussenkomst van de provincie vrijstelling verlenen voor projecten die met een bestemmingsplan in strijd zijn. In de nieuwe regeling zijn twee bestaande regelingen samengebracht en vergaand verruimd. De nieuwe regeling bestaat, naast algemene voorwaarden en bepalingen die verband houden met monitoring en repressief toezicht, uit vier categorieën: de categorie voorontwerp-bestemmingsplannen, de categorie stedelijk gebied, de categorie bedrijventerreinen en de categorie buitengebied. Iedere categorie kent specifieke uitgangspunten en

voorwaarden. De nieuwe regeling ziet op projecten die vanuit provinciale optiek zonder meer aanvaardbaar worden geacht. In de nieuwe regeling staat een verdere vermindering van het provinciale toezicht centraal. Met name ten aanzien van het stedelijk gebied is het provinciale toezicht verminderd en kunnen in principe veel projecten met gebruikmaking van deze vrijstellingsprocedure worden gerealiseerd. Deze (kortere) procedure in plaats van de procedure ex artikel 19 lid 1 levert per initiatief een tijdswinst op van circa 12 weken. Zoals het overzicht hieronder laat zien heeft een ander ook tot gevolg dat het aantal aanvragen om een verklaring van geen bezwaar verder is afgenomen.

Tabel 5.2: Behandeling aanvragen verklaring van geen bezwaar 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
ingekomen aanvragen	709	757	784	716	614
ingekomen aanvragen stedelijk gebied	447	505	479	459	352
ingekomen aanvragen buitengebied	262	252	305	257	262
genomen besluiten	605	727	724	740	620
verleende verklaringen van geen bezwaar	565	677	698	678	551
geweerde verklaringen van geen bezwaar	40	50	26	21	20
niet in behandeling genomen aanvragen	17	36	63	51	39
gemiddelde verwerkingsduur aanvragen (weken)	11,4	11,4	9,5	8,8	9,2
besluiten genomen binnen wettelijke termijn	28 %	33%	56%	59%	55%
in behandeling zijnde aanvragen per 31 dec.	209	152	152	116	95

5.3 Bezwaarschriften

Het aantal ingekomen bezwaarschriften bleef in 2006 redelijk stabiel. De stijging van het aantal beslissingen hangt samen met de overloop vanuit 2005: voor bezwaarschriften die aan het einde van het jaar zijn ingekomen valt de beslissing in het jaar erop. Het aantal beroepen laat een sterke daling zien: slechts een kwart van de bezwaarmakers is tegen de ongegrondverklaring van hun bezwaren in beroep gegaan. In 2006 zijn er betrekkelijk weinig (hoger) beroepen tot een uitspraak gekomen. Daarbij zijn er geen beroepen op inhoudelijke punten gegrond verklaard. Er is dus geen verandering in het beeld dat rechtbank en Raad van State het provinciaal ruimtelijk beleid redelijk achten en dat wij dit beleid in concrete situaties op juiste wijze toegepasten.

Tabel 5.3: Beslissingen op bezwaar/beroep rechtbank/hoger beroep Raad van State, 2004-2006

	2004	2005	2006
ingekomen bezwaarschriften	29	22	23
ingetrokken bezwaren	-	-	1
beslissingen bezwaar ongegrond	19	8	16
beslissingen bezwaar geheel of gedeeltelijk gegrond	3	5	1
Beslissingen bezwaar niet-ontvankelijk	-	-	1
ingediende beroepen bij de rechtbank	14	10	4
ingetrokken beroepen	-	-	1
uitspraken rechtbank beroep ongegrond	9	7	1
uitspraken rechtbank beroep (gedeeltelijk) gegrond	2	0	1
uitspraken rechtbank beroep niet-ontvankelijk	-	1	-
ingediende hoger beroepen bij Raad van State	3	8	-
ingetrokken beroepen	-	1	-
uitspraken Raad van State hoger beroep ongegrond	1	4	2
uitspraken Raad van State hoger beroep (gedeeltelijk) gegrond	0	0	-
uitspraken Raad van State hoger beroep niet-ontvankelijk	-	0	-

5.4 Beroepen Raad van State

Tegen besluiten omtrent de goedkeuring van bestemmingsplannen en besluiten met betrekking tot de goedkeuring van uitwerkings- en wijzigingsplannen kan rechtstreeks bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State beroep worden ingesteld. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om binnen het kader van het beroep de Voorzitter van de Afdeling om een voorlopige voorziening te verzoeken. In 2006 is het aantal ingediende beroepen sterk gestegen. Deze stijging is het gevolg van de toename van het aantal bestemmingsplannen buitengebied waarover in 2006 een besluit is genomen (zie tabel 5.1) en waarbij het aantal appellanten relatief hoog is. Het aantal ingediende verzoeken om een voorlopige voorziening bleef nagenoeg gelijk.

Tabel 5.4: beroepen / voorlopige voorzieningen Raad van State 2003-2006

	2003	2004	2005	2006
ingediende beroepen bij de Raad van State	145	114	125	186
uitspraken Raad van State ihkv beroep	108	84	85	85
uitspraken beroep ongegrond/niet-ontvankelijk	58	48	62	57
uitspraken beroep geheel of gedeeltelijk gegrond	50	36	23	28
ingediende verzoeken voorlopige voorziening	45	31	45	45
uitspraken Raad van State ihkv voorlopige voorziening	37	26	38	40
uitspraken voorlopige voorziening afgewezen	31	22	29	33
uitspraken voorlopige voorziening toegewezen	6	4	9	7

6 Specifieke onderwerpen

6.1 Rijn-Schelde Delta project

In de Rijn Schelde Delta werkt een aantal organisaties uit zowel de publieke als de private sector samen. Naast provincies, gemeenten en het Vlaams Gewest zijn dat de havenbedrijven en maatschappelijke organisaties als de Kamers van Koophandel en natuur- en milieuverenigingen. Het Delta steunpunt, gevestigd in het Markiezenhof te Bergen op Zoom, ondersteunt deze samenwerking. Vanuit de samenwerking worden projecten gezamenlijk voorbereid en uitgevoerd. Kader voor dit alles vormen het Delta Akkoord en het Delta Perspectief. In 2006 is een start gemaakt met de uitvoering van het nieuwe Delta-akkoord 2006-1011. Belangrijke projecten zijn infra-uitwerking voor het gebied Rotterdam, West-Brabant, Antwerpen (RoBrAnt), de samenwerking tussen de havens en de voorbereiding van projecten in het kader van de Blauwgroene Delta, het project Cultuurparcours en het project Deltalandschap. Hieronder volgt een kort overzicht van een tweetal projecten waar de RSD-samenwerking bij betrokken is.

Delta Landschap

Onderdeel van het thema ‘Blauwgroene Delta’ is het project Delta Landschap. Tijdens de *Deltadag “Ports, Polders en Wetlands”* is voor 150 belangstellingen de Delta Atlas gepresenteerd. De Atlas geeft een landschapspportret van de Rijn-Schelde Delta en geeft op basis van een analyse van het landschap toekomstgerichte handreikingen voor koersbepaling in het actuele spanningsveld tussen economie en leefmilieu.

RoBrAnt+

Het succesvolle RoBrAnt project over de grensoverschrijdende afstemming van alle modaliteiten in personen- en goederenstromen heeft een vervolg gekregen in “RoBrAnt+”. Bestuurlijk trekker is de gedeputeerde Verkeer en Vervoer van de provincie Noord-Brabant. Onderdeel van het vervolgproject is het monitoren en prognosticeren van vervoersstromen om uiteindelijk te komen tot een grensoverschrijdend verkeers- en vervoersmodel. In 2006 is de uitvoering van de project in volle gang. Ook is er in 2006 een start gemaakt met een innovatieve visie voor vervoer van gevaarlijke stoffen, dit onder leiding van de provincie Zuid-Holland.

6.2 BrabantStad

B5 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

In het B5- overleg ruimtelijke ordening en volkshuisvesting is in 2006 een aantal inhoudelijke vraagstukken verder uitgewerkt en uitgevoerd. Het B5-overleg functioneert als gremium voor gezamenlijke standpuntbepaling, maar ook steeds meer als afstemmings- en programmeringsplatform. Daarnaast wordt de agenda van het Bestuurlijk Platform BrabantStad, het reguliere overleg met het kabinet, inhoudelijk voorbereid. In 2006 zijn accenten gelegd op het Ontwerpatelier BrabantStad (zie hierna) en de ruimtelijke uitwerking van de Nota Ruimte voor Brainport. Het Nationaal Landschap “Het Groene Woud” is volop in uitvoering. Daarnaast zijn de inzichten breder vertaald in ‘de Groene Kaart van Brabant’. Met name voor de dossiers luchtkwaliteit, woningbouwprogrammering, spoorzones en detailhandel is gezamenlijk een strategie bepaald. Voor de minister van VROM is een werkbezoek georganiseerd naar de Brabantse steden, waarbij de ambities voor de spoorzones uitgebreid zijn gepresenteerd. Ook heeft dit opnieuw geleid tot een gezamenlijke lobbystrategie in het kader van de FES-gelden (Fonds Economische Structuurversterking).

In het kader van het NIROV-partnerschap ‘van Stad naar Regio’ is de samenwerking met andere stedelijke netwerken geïntensiveerd. In het kader van dit programma is een studentenonderzoek ‘de werking van stedelijke netwerken’ begeleid en uitgevoerd. Daarnaast hebben diverse bestuurders

deelgenomen aan de ‘Masterclass Leiderschap’ onder leiding van professor Geert Teisman met als andere masters Cees van Boven (Bouwfonds/MAB) en Henri Meijdam (voorz. VROMraad). Aan deze activiteit hebben ook de M8-bestuurders deelgenomen.

Ontwerpatelier BrabantStad

In 2006 is in opdracht van de B5RO in het ontwerpatelier BrabantStad door ontwerpers en strategen van de B5-steden, het SRE, de provincie en het ministerie van VROM gewerkt aan de opdracht: ‘Schets een voorstelbaar en nastreefbaar toekomstbeeld van BrabantStad in 2036’. Het ontwerpatelier heeft gefunctioneerd onder aanvoering van een externe ateliermeester, dhr. Slabbers van Bosch-Slabbers uit Den Haag. Eind 2006 is het conceptrapport opgeleverd dat begin 2007 wordt besproken met de opdrachtgever de B5RO. Naar verwachting kan het ontwerpatelier in het voorjaar van 2007 definitief worden afgerond.

Het resultaat van het atelier is geen blauwdruk maar eerder een kompas dat helpt richting te bepalen om het toekomstbeeld van BrabantStad te bereiken. Het doel is BrabantStad te onderscheiden als stedelijk netwerk dat essentieel anders is dan de Randstad, het Ruhrgebied of de Vlaamse Ruit. In het conceptrapport zijn drie toekomstbeelden voor BrabantStad 2036 geschetst vanuit de gedachte van BrabantStad een MozaïekMetropool te maken. Het eerste toekomstbeeld ‘Bourgondisch Brabant’ zet in op versterking van de authenticiteit. Het tweede scenario ‘Bruitend Brabant’ zet in op het ontwikkelen van stedelijke kracht en een nieuw elan voor de stedelijke cultuur. In het derde toekomstbeeld ‘Booming Brabant’ ontwikkelt BrabantStad zich dankzij haar kwaliteiten en centrale ligging tot een stedelijk netwerk dat internationaal meespeelt. De toekomstbeelden laten zien welke keuzes gemaakt moeten worden en wat de consequenties daarvan zijn.

De resultaten van het ontwerpatelier worden het startpunt voor een bredere discussie over de ruimtelijke ontwikkeling van het stedelijk netwerk en een inspiratiedocument voor het meerjarenprogramma BrabantStad 2008-2012 en de provinciale structuurvisie.

6.3 Landschapsstrategie

Als vervolg op de discussie in de statencommissie Ruimte en Milieu van 2005 is in 2006 gestart met een pilotsubsidie ‘Kwaliteit van het landschap’ met een subsidieplafond van € 875.000,-. Het doel van deze subsidie is om uitvoeringsprojecten die een bijdrage leveren aan de verbetering van de landschappelijke kwaliteit van Brabant en hiermee tot voorbeeld strekken voor andere projecten met een landschappelijke impact te ondersteunen. Aan zes projecten, verdeeld over verschillende relevante landschappelijke thema’s als glastuinbouw, intensieve veehouderij en landschapontwikkeling is subsidie verstrekt.

Daarnaast is er in twee lijnen gewerkt aan de wijze waarop de provincie in de toekomst omgaat met landschapsbeleid en verommeling van het landschap. Vanuit de provincie is een verkenning gemaakt van de mogelijkheden en instrumenten voor de komende bestuursperiode die reëel zijn om in te zetten ter verbetering van het Brabantse landschap. In het kader van de sturingsfilosofie is een inventarisatie gemaakt van de provinciale belangen voor landschap en de sturingsmiddelen die de nieuwe Wet ruimtelijke ordening biedt. Beide trajecten moeten in 2007 tot resultaten leiden.

6.4 DURP

Voor DURP was 2006 een belangrijk jaar omdat in juni 2006 de nieuwe DURP-standaarden 2006 zijn gepresenteerd. Deze 2006-standaarden zijn de basis voor de wettelijke verankering van het digitale ruimtelijke proces in de nieuwe Wro. Voor de provincie betekende de introductie van de nieuwe standaarden dat zij haar eigen ruimtelijke plannen opnieuw is gaan coderen. Samen met IPO en de andere provincies is daarvoor een applicatie gebouwd. Daarnaast is de provincie in 2006 gestart met het ontwerpen en bouwen van een eigen interne digitale raadpleegomgeving die in 2007

operationeel moet worden. Deze digitale raadpleegomgeving is een belangrijk onderdeel van het digitale werkproces dat de provincie met de invoering van de nieuwe Wro operationeel wil hebben. Op landelijk gebied is de provincie actief geweest in een proeftuinproject rond digitale planteksten. Daarnaast is de provincie namens het IPO deelnemer geworden van de Werkgroep RO-standaarden die de wettelijke verankering van DURP in de nieuwe Wro begeleidt.

6.5 Eo Wijers Stichting Prijsvraag

De reconstructiecommissie Beerze Reusel heeft in samenwerking met de Eo Wijers Stichting een ideeënprijsvraag uitgeschreven. Centraal in deze prijsvraag staat de opknapbeurt van het beekdal van de Beerze vanwege zijn nieuwe functie als robuuste ecologische verbinding. Deze landschaps- en natuurimpuls voor het Beerzedal is verwoord in de Nota Ruimte en als uitvoeringsopdracht opgenomen in het reconstructieplan Beerze Reusel. Deze prijsvraag heeft in de eerste ronde ontwerpend Nederland aangespoord ontwerpideeën te leveren voor het beekdal van de Beerze. Dertien ontwerpteams, waaronder veel gerenommeerde advies- en ontwerp bureaus, hebben op 1 mei 2006 een inzending ingeleverd. Daarna zijn een vak- en een streekjury aan de slag gegaan om deze plannen te beoordelen. De vakjury van de Eo Wijers Stichting stond onder leiding van Dirk Sijmons, Rijkadviseur voor het Landschap. In de streekjury werkten regionale overheden, waaronder de gemeenten Eersel, Bladel en Oirschot, de provincie Noord-Brabant en Waterschap De Dommel, samen met vijf betrokken burgers uit de streek. Beide jury's hebben drie ontwerpteams uitgekozen voor de tweede ronde van de prijsvraag. Tijdens de prijsuitreiking op 30 juni 2006 heeft gedeputeerde Rüpp aan deze ontwerpteams prijzen uitgereikt en zijn de winnende ontwerpideeën aan een breed publiek gepresenteerd. In november 2006 is de tweede prijsvraagronde van start gegaan. De ontwerpteams hebben in samenwerking met de streek hun ontwerpideeën verder uitgewerkt tot op uitvoeringsgerichte plannen voor sleutelprojecten in het beekdal van de Beerze. Hierbij staat het verkrijgen van draagvlak in de streek en aandacht voor proces, financiering en uitvoering centraal. De tweede prijsvraagronde eindigt op 1 maart 2007. De prijsuitreiking met het feestelijke slot van deze prijsvraag staat gepland voor juni 2007.

6.6 BrabantBreed: gastcolleges 2002-2005

In september 2006 is door de directie ROH een boekje uitgebracht, waarin korte weergaves zijn opgenomen van negen gastcolleges uit de periode 2002-2005. Deze lezingen zijn verzorgd door gerenommeerde gastsprekers die binnen hun werkveld als experts te boek staan. Een paar voorbeelden: Gerard Rooijackers sprak over het opstellen van een culturele biografie voor het landschap, Riek Bakker gaf inzicht in de praktijk van gebiedsontwikkeling en Dirk Sijmons verwoordde zijn visie op de omslag van productie- naar consumptielandschap. Daarnaast hebben onder andere Paul Frissen, Antoine Bodar en Jaap Dirkmaat gastcolleges gehouden. De provincie heeft met deze gastsprekers inspiratie, deskundigheid en bevologenheid van buiten naar binnen gehaald. Zij hebben de provincie met hun lezingen een spiegel voorgehouden en maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen inzichtelijk gemaakt en consequenties daarvan aangegeven.

6.7 Zomeratelier provinciale structuurvisie

In augustus 2006 heeft de provincie een intern werkatelier georganiseerd over de provinciale structuurvisie in het kader van het project Sturingsfilosofie en de daarmee samenhangende doorwerking van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening. Ontwerpers en strategisch planologen van het werkveld Ruimtelijke Ordening (RO) hebben tijdens twee atelierdagen de globale contouren van een structuurvisiekaart voor Brabant op twee schaalniveaus geschetst. Daarbij is zowel aandacht besteed aan ruimtelijke strategieën als ontwikkelingsprojecten voor de gehele provincie. Tevens is bekeken hoe gedetailleerd een dergelijke kaart zou moeten zijn en hoe onderdelen van de structuurvisie op aan

andere manier kunnen worden vastgelegd dan op een kaart. Resultaten zijn gepresenteerd aan het management van het werkveld RO en meegenomen in het project Sturingsfilosofie.